

BAiD

Balıkesir İlahiyat Dergisi - Balıkesir Theology Journal

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 26.10.2021

Kabul Tarihi / Date Accepted: 08.12.2021

BEKİR SİDKİ SEZGİN'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ*

Şemsettin Çoban**

Öz

Cumhuriyet Dönemi'nde icra ve tavırda Türk müzikisinin yetiştirdiği önde gelen sanatçılardan biri de Hafız Bekir Sıdkı Sezgin'dir. Lâ dinî müzikî de ki üslûp ve tavrıyla ekol kabul edildiği gibi dinî müzikî de de yekta bir icracı olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda sanatı ve icrasıyla Osmanlı müzikî kültürü ile günümüz arasında köprü olmuş bir şahsiyettir. Kaynak taraması ve kişisel görüşme yöntemleri ile hazırlanan bu makalenin birinci bölümünde Bekir Sıdkı Sezgin'in ailesi ve hayatı, eğitimi, resmi görevleri hakkında bilgi verilecektir. İkinci bölümde ise Bekir Sıdkı Sezgin'in sanatı ve akademik yönü ele alınacaktır. Bu bölümde Bekir Sıdkı Sezgin'in sanat görüşü, Türk müzikindeki yeri ve icracılığı, nota hattatlığı, çıkardığı Kök Mecmuası, birlikte çalıştığı sanatçılar, plakları, kasetleri ve albümleri konu edilmektedir. Son bölümde ise sanatçının bestekârlık yönü, besteleri hakkında genel bilgiler ve bestelerinin listesi yer almaktadır. Bekir Sıdkı Sezgin'in bestekârlığına ve nota hattatlığına örnek olması bakımından bazı eserlerinin notaları da bu bölümde paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dini Müsikî, Bekir Sıdkı Sezgin, Sanatçâr, İcra, Bestekâr.

BEKİR SİDKİ SEZGIN'S LIFE, ART AND HIS WORKS

Abstract

Hafız Bekir Sıdkı Sezgin is one of the most prominent artists of Turkish music in performance and manner in the Republican Period. He has been accepted as a school with his non-religious music style and attitude, and also as a unique performer in religious music. At the same time, he is a person who became a bridge between Ottoman music culture and today with his art and performance. In the first part of this article, which was prepared with the methods of literature review and personal interviews, information will be given about Bekir Sıdkı Sezgin's family and life, education and official duties. In the second part, Bekir Sıdkı Sezgin's art and academic aspects are discussed. In this section, Bekir Sıdkı Sezgin's artistic view, his place and performance in Turkish music, his note calligraphy, Kök Magazine published by him, the artists he worked with, his records, cassettes and albums are discussed. In the last part, there is a list of compositions, general information about his compositions and a list of his compositions. In order to set an example for

* Bu makale 2012 yılında Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi danışmanlığında hazırlanan "Bekir Sıdkı Sezgin'in Hayatı, Sanatı ve Besteleri" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Öğr. Gör., Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Dinî Müsikî Anabilim Dalı

e-mail: semsettincoban82@gmail.com, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0002-4494-3700>

Atıf/Citation: Çoban, Şemsettin. "Bekir Sıdkı Sezgin'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri". *BAİD* 14 (Aralık 2021), 211-250.

Bekir Sıdkı Sezgin's composition and note calligraphy, the notes of some of his works will also be shared in this section.

Keywords: Religious Music, Bekir Sıdkı Sezgin, Artist, Music performance, Composer.

GİRİŞ

Medeniyet bir inanç ve ahlâk nizamıdır. Kültüre dair bütün unsurlar bu inanç ve ahlak anlayışından aldıkları ruh ve ilham ile neş'et etmiştir. Türk-İslam Medeniyeti'nin en önde gelen sanatsal niteliklerinden biri de şüphesiz ki mûsikîdir. Zira onda Türk Milleti'nin inancını, ahlâkını, örfünü ve edebiyatını görürüz. Bu sebeptendir ki Yahya Kemal mûsikîmizi anlamayanların kültürümüze ait değerleri idrak edemeyeceğini “Çok insan anlayamaz eski mûsikîmizden, ve ondan anlamayan bir şey anlamaz bizden” dizeleriyle veciz bir şekilde ifade etmiştir.¹

Türk mûsikîsinin en belirgin niteliklerinden biri de tavra dayalı oluşudur. Bu sebeple Türk mûsikîsi tavrı mûsikîsi olarak da nitelendirilmektedir. Klâsik Türk mûsikîsinde ki bu tavrı ve zenginlik her dönemde kendini yenileyen makam ve usûl yapısıyla da doğrudan ilgilidir. Bu sayede her dönemde kendinden önceki devrin mûsikî üstadlarından meşk usûlüyle almış oldukları mûsikî birikimini kendi tavrıyla bütünleştirerek Türk mûsikîsi okuyuş tavrında ekol haline gelmiş önemli icracılar yetişme imkânı bulmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde Türk mûsikîsinin yetiştirdiği en büyük ses sanatkârlarından biri kabul edilen Bekir Sıdkı Sezgin'de kendine has tavrıyla Türk mûsikîsini en iyi şekilde icra etmiş ve son dönem için ekol olarak kabul edilmiş bir isimdir. Aynı zamanda ulaştığı mûsikî birikimi ile kusursuz icrasının temelinde yatan klâsik Osmanlı tavrıyla günümüz mûsikîsi arasında bir köprü vazifesi de görmüştür.

1. Hayatı

1.1. Doğumu ve Ailesi

Türk mûsikîsinde klâsik tavrın önde gelen temsilcilerinden biri olan Bekir Sıdkı Sezgin, 1 Temmuz 1936 Salı günü İstanbul Şehremini Haseki Hastanesi'nde dünyaya gelmiştir. Babası kurrâ hafız olan Hüseyin Sezgin Efendi (1899–1969) Erzincan Kemah ilçesi Kaçkar (Hudu) köyündendir. Annesi Feride Hanım (1915–1981) ise Trabzon'un Vakfıkebir kazasındandır.²

Memleketi Kemah'ta hıfzını ikmal eden babası Hafız Hüseyin Efendi, Birinci Dünya Savaşı'nın akabinde hem hafızlığını kuvvetlendirmek hem de kıraat eğitimi için İstanbul'a gelip yerleşmiştir. Buradaki kıraat eğitiminin yanında diğer taraftan da mûsikî üstadlarından meşk usûlü ile dinî mûsikîyi öğrenmiştir.

¹ Yahya Kemal Beyatlı, *Kendi Gök Kubbeimiz*, Milli Eğitim Bakanlığı Yay. İstanbul, 1989, 166.

² Mehmet Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin, Albüm Kitapçık* (İstanbul: Türk Musikisi Vakfı Adına Kaf Müzik, 2002), 6.

Hüseyin Efendi ilk olarak Fatih Camii İmam Hatibi Ahmet Rasim Efendi'den (Filibeli Arap Hafız) ders alıp hafızlığını kuvvetlendirmiştir. Ahmet Rasim Efendi'nin vefatından sonra Aksaray Valide Sultan Camii İmam Hatibi Hafız İdris Efendi, Bezm-i Âlem Vakıf Gurebâ Camii İmam Hatibi Kavalalı Hafız Ahmet Efendi ve Nûr-u Osmâniye Camii Baş İmam Hatibi Hafız Hasan Akkuş Hocaefendi'lerden mehâric-i hurûf, tecvîd ve ta'lim eğitiminin yanında hadr, tedvir ve tahkik usûlünde okuyuşları da tahsil etmiştir.³ Hafız Hüseyin Efendi askerlikten terhisinin akabinde uzun yıllar kendisini bu ilimleri tahsile adanmıştır. Kıraat ve mûsikî sahasında tahsil ettiği bu eğitimin sonraki yıllarda oğlu Bekir Sıdkı'nın yetişmesinde önemli katkıları olmuştur. Hafız Hasan Akkuş Hoca'dan aşere, takrîb ve vücûh ilimlerini tahsil ettiği gibi Hafız Sadettin Efendi'den de dinî mûsikî formları olan ilahi, tevşih, durak, salat, ezan ve mevlidi meşk etmiştir. Nitekim bu hususta Bekir Sıdkı Sezgin sonraki yıllarda şunları söyleyecektir: *"İşte benim mûsikîde ilk hocam sebab-i hayatım, olgun, dolgun, muktedir ve mümtaz bir şahsiyet olan babam Hafız Hüseyin Efendi'dir ve hem mürebbim hem de arkadaşım olmuştur; kendi öğrendiklerini bana aynen nakletmiştir."*⁴

Kültür ve sanatın bir muhit işi olduğu düşünülecek olursa Bekir Sıdkı Sezgin'in yetişmesinde de babası Hafız Hüseyin Efendi başta olmak üzere İstanbul'da dönemin önde gelen ilim, sanat ve tasavvuf erbabının da katkısı çok önemli bir yer tutmaktadır.⁵ Bu bağlamda Bekir Sıdkı Sezgin'in ismini de aldığı babasının şeyhi Hafız Bekir Necmeddin Sıdkı Efendi'nin de mühim bir yeri vardır.⁶

Bekir Necmeddin Sıdkı Efendi'nin imam hatiplik yaptığı Haseki Keyci (Kişi) Hatun Camii'ne resmi müezzin olarak tayin olunan Hafız Hüseyin Efendi'nin,⁷ Şeyh Bekir Sıdkı Efendi'yle tanışması ve ona intisabını Şeyh Efendi'nin torunlarından Hüseyin Esendir şöyle nakletmiştir:

"Hafız Hüseyin Efendi müftülüğün yaptığı imtihanı yüksek dereceyle kazandıktan sonra müftü efendi kendisine, Evladım sana istediğin camiye vereceğiz, hak ediyorsun. Ancak Haseki'de çok değerli hocası olan Keyci Hatun Camii var. Şayet istemiyorum dersin nereye istersen seni oraya tayin edeceğiz."

³ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 7-8.

⁴ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 8-9.

⁵ Rifat Okudan, "Aydınöğlü Tekkesi Son Postnişini Hafız Bekir Necmeddin Sıdkı" *Tasavvuf Dergisi*, Sayı 19, (2007), 265.

⁶ Bekir Sıdkı Sezgin'in ismini aldığı ve Hafız Hüseyin Efendi'nin hem kıraat ilimlerinde hem de tasavvuftaki seyr-u sülûkunda üstadı olan ve Haseki Kişihatun Camii'nin İmam Hatipliğini yapan İstanbul Alay Köşkü yakınındaki Aydınöğlü Tekkesi son postnişini İspartalı Gülüyağcı, Saatçi, Hafız, Şeyh Bekir Necmeddin Sıdkı Kâdirî Üveysî Enverî'nin de çok mühim bir yer tuttuğunu söyleyebiliriz

⁷ Hafız Hüseyin Efendi daha sonra Ord. Prof. Dr. Ali Fuad Başgil ile beraber Şeyh Bekir Sıdkı Efendi'nin iki halifesinden biri olacaktır.

Fakat istersen git ve gör der. Bu sırada vakit öğleyi geçmiştir. Hafız Hüseyin Efendi yürüyerek Haseki'ye gider ve camiye girer. İkinci ezanı bu esnada okunmuş ve sünnet kılınmıştır. O kimseyi tanımadığı gibi kimsede onu tanımamaktadır. O da acele olarak sünneti kılar. Tam bu esnada mihrapta bulunan Bekir Efendi eliyle ona kamet için işaret eder ve kameti Hafız Hüseyin Efendi yapar. Namazdan sonra Şeyh Bekir Efendi, Hüseyin Efendi'ye "çok uzun senelerdir seni bekliyordum" diyerek iltifatta bulunur. Bunu anlatan Hafız Hüseyin Efendi, sözlerini artık ayrılmak mümkün mü? diyerek tamamlamıştır".⁸

Bekir Sıdkı Sezgin'in büyükannesi Ulviye Hanım da Bartın Ortaokulu'nda mûsikî öğretmeni olup iyi derecede ud çalmaktadır⁹. Hatta Dr. Nazmi Özalp, Ulviye Hanım'ın da bulunduğu meclislerde onunla beraber eser meşk ettiklerinden de bahsetmektedir.¹⁰ Bunun yanında iyi derece de keman da çalan Ulviye Hanım emekli olduktan sonra özel olarak keman dersleri de vermiştir.¹¹ Bekir Sıdkı Sezgin'in annesi Feride Hanım ise Ulviye Hanım'dan mûsikî meşk etmiş ve ud almasını öğrenmiş amatör bir udidir.¹²

Bu bilgiler ışığında Bekir Sıdkı Sezgin'in hem dinî hem de lâ dinî aha da yekta bir sanatkâr olarak yetişmesinde anne ve babasında var olan mûsikî sevgisinin yanında onlardan intikal eden güzel ses ve kabiliyetin de önemli bir yerinin olduğunu söyleyebiliriz.

1.2. Eğitimi

Bekir Sıdkı Sezgin küçük yaşlarda iken babası Hafız Hüseyin Efendi tarafından Kur'an-ı Kerim tilaveti hususunda sıkı bir eğitime tabi tutulmuş, henüz beş yaşında iken Kur'an'ı hatmetmiştir. Onda olan mûsikî kabiliyetinin keşfedilmesinin ilginç bir hatırası da vardır. Babası Hüseyin Efendi'nin akşamları gezdirmek için Şehremini Meydanı'na götürdüğü küçük Bekir Sıdkı'nın ısrarlı bir hareketi babasının dikkatini çeker. Elinden tuttuğu babasını kahvehaneye doğru çekmektedir. Başlangıçta bu duruma pek de bir anlam veremeyen Hüseyin Efendi işin aslını daha sonra fark eder. Küçük Bekir Sıdkı kahvehanede ki borulu gramofondan yayılan sese yaklaşmak istemektedir. Oğlu Bekir Sıdkı'daki bu ilgi ve yeteneği fark eden Hüseyin Efendi artık onu akşamları kahvehaneye götürür ve plakları dinletir. Bu hatıralarını Bekir Sıdkı Sezgin şöyle anlatmaktadır: *"Kahvehaneye giriyoruz. Kahveci gramofonun yanına bir tabure koymuş. Beni de tabureye oturtup plakları gramofona koyarmış. Ben bıkmadan saatlerce dinlermişim. Artık kahvecide alışmış. Her*

⁸ Rifat Okudan, "Aydınöğlü Tekkesi Son Postnişini Hafız Bekir Necmeddin Sıdkı", 294.

⁹ Gülay Gedik, "Bekir Sıdkı Sezgin, Dinî Mûsikî ve Meşk Usûlü", *Mûsikîşinas Dergisi* 7 (2005), 100.

¹⁰ M. Nazmi Özalp, "Bekir Sıdkı'yı Anarken", *Türk Yurdu* 459 (1997), 47.

¹¹ Saadet Gültaş, "Bekir Sıdkı Sezgin'le Dinî- Tasavvufî ve Klasik Mîsikîmiz Hakkında Mülakat", *Sanat ve Kültürde Kök* Sayı 16 (1982), 45.

¹² Gedik, "Bekir Sıdkı Sezgin, Dinî Mûsikî ve Meşk Usûlü", 100.

akşam babam beni alıp kahvehaneye götürüyor, kahveci: Gel bakalım benim maviş oğlum diyerek beni oturtuyor ve bana plakları doya doya dinletiyormuş."¹³ Oğlunun mûsikîye olan bu yoğun ilgisini fark eden Hafız Hüseyin Efendi, Bekir Sıdkı'nın ilk dinî mûsikî eğitimi de kendi vermeye başlamıştır.¹⁴

Hüseyin Efendi'nin sabrı ve yoğun ilgisiyle beş yaşında Kuran'ı Kerim'i hatmeden Bekir Sıdkı Sezgin babasıyla başladığı bu ilk safhaları çok iyi anımsamadığını söylese de beş yaş sonrası aldığı Kur'an eğitimi çok iyi hatırladığını ifade etmiştir.¹⁵

Kur'an'ın usûlüne uygun bir şekilde makamla okunmasıyla başlayan bu eğitim süreci hatim merasiminden sonra da hiç ara verilmeden ta'lim tecvid ve mehâric-i hurûf gibi Kur'an ilimleri ile devam etmiş etmiştir.¹⁶ Yine bu dönemde dinî mûsikî formları olan ilahi, mevlid, tevşih ve durak meşkine de başlamıştır.¹⁷

Bir çocuk için çok erken denilebilecek dönemde mevlidin Tevhid Bahri'ni Hafız Fahri Tükel'den, Nur Bahri'ni babası Hafız Hüseyin Efendi'den, Veladet Bahri'ni Hafız Mecit Sesigür'den, Merhaba Bahri'ni Hafız Rıza Efendi'den¹⁸ Miraç ve Münacaat Bahirleri'ni ise Hafız Mahmut Öncü Efendi'den meşk etmiştir.¹⁹ Yine bu dönemde, cami mûsikînin en temel formlarından biri olan ezanın beş farklı makamda okunuşunu Laleli Camii Baş Müezzini Hafız Numan Efendi'den öğrenmiştir.²⁰

Babası ve hocalarının gözetiminde bir yandan dinî mûsikî eğitimi sürdürürken diğer taraftan da annesi Feride Hanım ile lâ dinî sahada şarkı meşkine başlamıştır²¹. Sesi çok güzel olan annesinden meşk ettiği eserlerin ilki Şerif İçli'nin "*Derdimi ummâna döktüm âsumâna inledim*" mısraıyla başlayan hicaz şarkısıdır.²² İlk ve ortaokul eğitimine devam ettiği senelerde de şarkı formunda pek çok eseri annesi Feride Hanım'dan meşk etmiştir.²³

Henüz ilkokula başlamadan dinî ve lâ dinî sahada dikkate şayan bir mesafe kat eden Bekir Sıdkı, iki yönlü bu yoğun eğitimin neticesinde henüz ilkokula

¹³ Gönül Paçacı, *Şems –Mûsikîmizde Bir Güneş: Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film ve Kitapçık*, İstanbul: 1995, Dk. 00.04-00:05.

¹⁴ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 00:05-00:06

¹⁵ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 00:06-00:07

¹⁶ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 14.

¹⁷ Gültaş, "Bekir Sıdkı Sezgin'le Mülakat", Sayı 17, 38.

¹⁸ Nuri Özcan, "Bekir Sıdkı Sezgin", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 37/82.

¹⁹ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 16.

²⁰ Özcan, "Bekir Sıdkı Sezgin", 37/83.

²¹ Gültaş, "Bekir Sıdkı Sezgin'le Mülakat", Sayı 16, 45.

²² Özcan, "Bekir Sıdkı Sezgin", 37/ 82.

²³ Gültaş, "Bekir Sıdkı Sezgin'le Mülakat", Sayı 13, 24.

başladığı 7 yaşında iken babasından meşk ettiği birçok eseri büyük bir maharetle icra edebildiği gibi ²⁴ makamları karakteristik özelliklerine göre tanıyabilecek bir seviyeye ulaşmıştır.²⁵

Şüphesiz ki Bekir Sıdkı Sezgin'in hayatı ve sanatkârlığı üzerinde babası Hafız Hüseyin Efendinin tesiri çok büyük olmuştur. Bu konuda kendisi şunları söylemiştir: *"Yani babam benim için sebeb-i hayatımdır. Babam hocamdır, velinimetimdir, o benim her şeyim olmuştur. Her haliyle beni o yetiştirmiştir. Akşamları alır beni gazinoya götürür, orada sanatçıları dinletirdi istifade edeyim diye. Hiç yobazca düşünceleri yoktu. Babamın beni götürdüğü gazinolarda o tarihlerde Safiye Ayla, Redife Erten hatta Deniz Kızı Eftalye okurdu ben onları dinlerdim"* ²⁶

Sadettin Kaynak'ın şarkılarını da yine bu dönemde meşk etmiş ve ilkokula başlarken Kur'an'ı Kerim tilaveti, mevlid okuma ve şarkı söylemede mahir bir hale gelip, henüz yedi yaşında iken sanki yetmişmiş bir sanatkâr gibi iyi eser icra edebildiğinden bahsetmiştir.²⁷

Hafız Hüseyin Efendi, 1946 yılında camide tertip edilen bir mevlid cemiyeti münasebetiyle 10 yaşında iken onu kalabalık bir cemaatin karşısına çıkarmış ve Tevhid Bahri'ni büyük bir maharetle okumuştur. Bu Bekir Sıdkı Sezgin'in toplum karşısında ilk icrası olmuştur ve bu hatırasını asla unutamadığını dile getirmiştir.²⁸

On, on iki yaşlarında İzmir'de yaşayan teyzesinin yanına gittiği yıllarda (1946-1948) Türk mûsikîsinde dönemin önde gelen bestekârı Hoca Rakım Elkutlu ile akrabaları vasıtasıyla tanışmıştır. 1946'daki bu ilk tanışmadan sonra Rakım Elkutlu'nun vefat ettiği 1948 yılına kadar İzmir'e her gelişinde onu ziyaret etmiş ve bazı eserlerini kendisinden meşk etme imkânı bulmuştur.²⁹

İlk ve ortaokula babası Hüseyin Efendi'nin vazifesi sebebiyle Isparta ve Muğla'da devam eden Bekir Sıdkı bu öğrenimi zarfında da babasından dinî; annesi Feride Hanımdan da lâ dinî sahada eser meşkine devam etmiştir.³⁰ Bu arada ortaokulu bitirdiği 1950 senesinde öğrenimine iki yıl ara vererek hafızlık yapmıştır.³¹ 1952 yılında hafızlığını bitirmesinin akabinde, babasının vazife yaptığı Muğla'da lise bulunmadığı için İstanbul Pertevniyal Lisesi'ne girmiştir.³²

²⁴ Gültaş, "Bekir Sıdkı Sezgin'le Mülakat", Sayı 13, 24.

²⁵ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 16.

²⁶ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 00:08-00:10.

²⁷ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 00:08-00:09.

²⁸ Gedik, "Bekir Sıdkı Sezgin ve Meşk Usulü", 101.

²⁹ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 18.

³⁰ Gültaş, "Bekir Sıdkı Sezgin'le Mülakat", Sayı 16, 24.

³¹ Özcan, "Bekir Sıdkı Sezgin", 37/82.

³² Gültaş "Bekir Sıdkı Sezgin'le Mülakat", Sayı 17, 38.

İstanbul'a geldikten bir yıl sonra, İzmir'de bulunan babası Hafız Hüseyin Efendi bir mektup gönderip İstanbul da Belediye Konservatuvarı adlı bir okulun varlığını işittiğini, tahsiline mani olmaksızın buraya gidip öğrenim görmesinin mümkün olduğunu öğrendiğini ve mutlaka bu okula kaydolmasını istediğini bildirmiştir. Babasının bu arzusuyla imtihana giren Bekir Sıdkı 238 kişinin girdiği imtihanı birincilikle kazanmıştır.³³

İstanbul Belediye Konservatuvarı'nı kazanmasıyla lâ dinî mûsikîye esaslı bir dönüş yapan Sezgin, bu dönemde Şefik Gürmeriç'ten nazariyat, Nevzat Atlıg'dan repertuar, Şive Ölmez'den solfej ve Mesut Cemil'den ise mûsikî tarihi dersleri alarak Türk mûsikîsinde ilmi bakımdan da büyük bir ilerleme kaydetmiştir.³⁴ Yine aynı yıllarda Münir Nurettin Selçuk ile Ferdi Şadzer'den istifade ettiği gibi dönemin en önde gelen hafız, bestekâr ve icracılarından olan Sadettin Kaynak ile de tanışmıştır³⁵

1.3. Resmî Görevleri

1956–1958 yılları arasında Denizli'de askerlik vazifesini tamamlayan Bekir Sıdkı Sezgin terhisinin ardından Ekim 1958'de İzmir'e yerleşmiştir. Profesyonel anlamda mûsikî hayatına başlamadan önce bir süre ilaç mümessiliği de yapmıştır. Bu dönemde İzmir Radyosu müdürü olan Necdet Varol ile tanışarak ondan özel dersler almıştır.³⁶

İzmir'e yerleştikten bir yıl sonra İzmir Radyosu'nun açtığı imtihanı kazanarak "stajyer ses sanatçısı" unvanı kazanmıştır.³⁷ Onu imtihan eden heyette Mesut Cemil, İsmail Baha Sürelsan, Ruşen Ferit Kam, Refik Ahmet Sevengil ve Cevdet Çağla gibi dönemin önemli isimleri yer almıştır.³⁸

İzmir Radyosu'ndaki stajyerlik döneminde gerçekleştirilen kurum içi eğitim programı çerçevesinde Servet Özbay, Güner Erman, Mehmet Kutlugün ve Turhan Yalçın gibi dönemin önde gelen hocalarından nazariyat, solfej ve repertuar dersleri almıştır. Yine aynı tarihlerde İzmir'in tanınmış edebiyatçıları Fuat Edip Baksı ile Zeki Baran'dan da aldığı özel dersler ile edebiyat, vezin ve usûl gibi hususlarda kendini geliştirme imkânı bulmuştur.³⁹

1965 yılında İzmir Radyosu'nda tertip edilen başka bir imtihanda da başarı göstererek "birinci sınıf ses sanatçısı" unvanı kazanmıştır. Buradaki başarısının neticesinde ayda dört solo program yapma hakkı elde eden Sezgin⁴⁰ 1967

³³ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 00:09-00:10

³⁴ Gültaş, "Bekir Sıdkı Sezgin'le Mülakat", Sayı 16, 24.

³⁵ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 19.

³⁶ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 20.

³⁷ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 20.

³⁸ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 10:00 -12:00.

³⁹ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 20.

⁴⁰ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 21.

yılına gelindiğinde ise İzmir Radyosu'na alınan stajyer ses sanatçılarında repertuar ve üslûp dersleri vermek üzere hoca olarak görevlendirilmiştir.⁴¹

İzmir Radyosu'nda görevi sırasında dönemin mûsikî üstadları Manisalı Çorapçızâde Hafız Ahmet Efendi, Salebci Camii İmam Hatibi Zakir Başî İlhamî Efendi ile düğah makamında klâsik takım bestekârı Alim Efendi'nin talebelerinden Nazillili Hafız İsmail Efendi'den usûl ve klâsik formlarda eser meşki hususunda büyük gayret sarf etmiştir.⁴² Türk mûsikîsinin son yüzyılda yetiştirdiği en büyük bestekâr ve icracılarından biri kabul edilen Alaeddin Yavaşca ile bu dönemde ki yakın münasebeti sayesinde onun mûsikî birikiminden de istifade ettiğini çalışmamız esnasında kendisiyle görüştüğümüz Alaeddin Yavaşca tarafından ifade edilmiştir.⁴³

İzmir Radyosu'ndaki sanat hayatının on dördüncü yılı olan 1973'te radyo klâsik koro şefliğine getirilen Bekir Sıdkı Sezgin, daha o dönemde icra ve tavrıda ki mükemmelliği ile dikkat çekmiştir. Nitekim Tülin Korman bu husustaki bir anısını şöyle nakletmektedir: *“Hiç unutamıyorum bir bahar akşamı araba ile İzmir'e giriyorduk. Arabayı bir kenara çekip manzaraya seyrediyorduk. Işıklar yeni yeni yanmaya başlamıştı ve radyomuzda o esnada açıldı. Radyoda bir ses hüzzam makamında güzel eserler okuyordu. Birden dikkatimi çekti. Münir Nurettin, hocam olduğu için onun sesiyle büyüdüm. Onun asistanlığını yapmış bir kişi olarak, okuyuş ve sestem kolay kolay tatmin olmuyordum. Birdenbire çok tesiri altında kaldım bu sesin ve anonsu bekledim. “Bekir Sıdkı Sezgin'den şarkılar dinlediniz” dendi.”*⁴⁴

İzmir Radyosu'ndaki on yedi yıllık görevinin ardından 1975 yılında eğitime başlayan Türk Mûsikîsi Devlet Konservatuvarı'nın öğretim kadrosuna katılması hususunda kendisine yapılan teklifi kabul eden Sezgin İzmir Radyosu'ndaki vazifesini İstanbul Radyosu'na alarak sanat hayatını tamamen İstanbul'a taşımıştır.⁴⁵ Bu dönemde çalışma yaşamının yarısını radyoda sanatçı, diğer yarısını da Türk mûsikîsinin Cumhuriyet Dönemi'ndeki ilk resmi okulu olan Devlet Konservatuvarı'nda hoca olarak devam ettirmiştir. 1978 yılında ise İstanbul Radyosu'ndaki solistlik göreviyle birlikte “Küçük Koro” ile “Kadınlar Topluluğu” şefliğini üstlenen Bekir Sıdkı Sezgin, yine aynı yıldan itibaren TRT Merkez Denetleme Kurulu” üyeliği ve “İstanbul Radyosu Repertuar Kurulu” üyeliği görevlerini de yürütmüştür.⁴⁶

⁴¹ Gültaş, “Bekir Sıdkı Sezgin'le Mülakat”, Sayı 16, 24.

⁴² Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 23.

⁴³ Alaeddin Yavaşca ile Bekir Sıdkı Sezgin hakkında kişisel görüşme, (Görüşmecisi: Şemsettin Çoban 28 Aralık 2010)

⁴⁴ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 13:00 – 14.00

⁴⁵ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 24.

⁴⁶ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 18.

İzmir’de 16 yıl süren bir mesaiden sonra 6 yıl da İstanbul Radyosu’nda devam eden TRT mensubiyeti 1981’de emekli olmasıyla nihayete ermiştir. Sonraki yıllarda İstanbul Teknik Üniversitesi’ne bağlanan Türk Müsîkî Devlet Konservatuarı’ndaki hocalığı ise vefatına kadar devam etmiştir. 20 yıl devam eden bu görevi esnasında kendisini müsikî kültürünü öğretmeye adanmış olup bu mecrada pek çok değerli sanatkârın yetişmesinde önemli katkıları olmuştur. Konservatuardaki son görevleri ses eğitimi ve temel bilimler bölümlerinde üslûp ve repertuar; Sosyal Bilimler Enstitüsü lisansüstü programlarında ise dinî müsikî dersleri hocalığı olmuştur. Onun sanat yaşamının en önemli merhalelerinden olan konservatuar daki hocalığı döneminde her biri meşk niteliğine sahip derslerinden istifade eden öğrencilerinin sayısı binlerle ifade edilmektedir.⁴⁷

Hayatını Türk müsikîsine adayan Hafız Bekir Sıdkı Sezgin, 10 Eylül 1996 Salı günü geçirdiği kalp krizi sonucu vefat etmiş ve ertesi gün Sahrayıcedid Mezarlığı’na defnedilmiştir. İcrası ve sanatkâr kişiliğiyle müsikî kültürümüzde doldurulması zor bir boşluk bırakmıştır.⁴⁸

2. Sanatı ve Akademik Yönü

2.1. Kök Mecmuası

Bekir Sıdkı Sezgin bir yandan müsikî sahasında hizmetine devam ederken diğer taftan da bitmeyen azmi ile dönemin müsikî ve kültür mecrasında önemli bir yeri olan *Sanat ve Kültürde Kök* isimli derginin çıkarılmasında büyük gayretler göstermiştir. 1981 Şubat ile 1982 Aralık ayları arasında yayımlanan derginin genel yönetmenliği ve sanat kurulları başkanlığını da üstlenmiştir.

Çıkardığı Kök Mecmuasında, toplumun seksenli yıllarda içinde bulunduğu kültür bunalımından ancak eğitimle çıkılabileceğini, cemiyetteki eğitim eksikliğinin yarınların sorumluluğunu kuşanacak gençleri kısır bırakacağını ve bu kültür erozyonundan kurtuluşun ancak ilim, kültür, fazilet ve ahlakla bezenmiş bir neslin yetişmesi ile mümkün olabileceğini ifade etmiştir.⁴⁹

Yayımlandığı dönemde önemli bir boşluğu doldurma gayreti içinde olan *Kök Mecmuası*, muhtevası yönüyle de medeniyet değerlerimiz ve müsikî kültürümüze dair birçok konuyu toplumun bilgi ve istifadesine sunmuştur. Mecmuanın içeriği şu konulardan oluşmaktadır:

Kültür meselelerimizle ilgili makaleler, fikri yazılar, Türk müsikîsine ilişkin tanıtıcı yazılar, Türk müsikîsine notaları, bestekârları tanıtıcı biyografiler, Türk müsikîsinde nazariyat ve solfejle ilgili uygulamalı bilgiler, edebiyat şiir ve

⁴⁷ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 27.00 -28.00.

⁴⁸ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 20.

⁴⁹ Bekir Sıdkı Sezgin, “Sunuş”, *Sanat ve Kültürde Kök* 1 (1981) 1.

mûsikî beraberliği, tasavvuf, Türk İslam sanatları, Batı mûsikîsi hakkında yazılar, sanat eleştirileri ve sanat tarihidir.

Bu temel başlıkların yanında usûllerimiz ve dinî mûsikîmiz gibi geniş bir muhtevayı da içine alan *Kök Mecmuası*, medeniyetimizin en önemli damarlarından biri olan sanat ve kollarını topluma tanıtmanın gayreti içinde olmuştur.

Bekir Sıdkı Sezgin Kök Mecmuasının genel yönetmenliğini yürüttüğü gibi “Düşündüklerimiz”, “Usûllerimiz”, “Sanat Abidelerimiz” ve “Dinî Mûsikîmiz” başlıkları altında da makaleler yazmış, mûsikî dağarcığına ait pek çok notayı da neşretmiştir. Mecmuanın yayına hazırlanmasında olduğu kadar muhtevasının şekillenmesinde de büyük katkı sağlamıştır.

İki yıla yakın yayın hayatına devam eden Kök Mecmuası, dönemin ekonomik ve sosyal çalkantıları ile yeterli abonesinin bulunmaması nedeniyle ancak 22 sayı çıkarılabılmış ve Şubat 1981 tarihinde başladığı yayın hayatına Aralık 1982’de süresiz olarak ara vermiştir.⁵⁰

2.1. Sanat Görüşü

Klasik Türk mûsikîsinin Cumhuriyet Dönemi’nde yetiştirdiği en yetkin icracılarından biri kabul edilen Hafız Bekir Sıdkı Sezgin, hocalığı, seciyesi, medeniyet tasavvuru ve sanatıyla temayüz edip topluma mal olmuş bir şahsiyettir. O, sanatına olan saygısıyla hiçbir zaman şöhreti düşünmediği gibi tavizsiz duruşu ile inanç ve sanatına ait değerleri de maddi imkânlarla da değişmemiştir.

Mûsikîyi Allah’ın insanlara lütfettiği yüce bir değer olarak bilip buna uygun bir hayat yaşayan Bekir Sıdkı Sezgin’in dünya görüşü ve mûsikî anlayışında yüksek sorumluluk duygusu her zaman ön planda olmuştur. Onun icrasındaki titizlik, doğallık ve tavizsizlik kulaklarımızda bıraktığı en önemli izlerdir.⁵¹

Mûsikîye bu çerçeveden bakıp medeniyet değerlerimizle mûsikî geleneğimizin milletimiz için ne kadar önemi haiz olduğunu her fırsatta dile getiren Sezgin, kendisiyle yapılan birçok söyleşide sanat görüşünü bu anlayış çerçevesinde dile getirmiştir.⁵²

Kültür sanat mecrasında karşılaşılan problemlerin daha çok taklitçilikten kaynaklandığını dile getiren Sezgin, benliğimizden kopmadan ilerlemiş toplumların tekniğini alarak daha farklı bir konumda olabileceğimizi ifade etmiştir. Bu noktada ümitsizliğe düşülmemesi gerektiğini “*Her kemalin bir zevali; her zevalin de bir kemali vardır*” dizeleriyle müjdeleyip toplumun bu

⁵⁰ *Sanat ve Kültürde Kök*, Sayı 20-21-22, 1.

⁵¹ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 22.

⁵² Geniş bilgi için Bkz. Kök Mecmuasında ki makaleleri ve Saadet Gültaş ile yapılan mülakat.

kültür zevalinden de kurtulup kemali bulacağını, kendi nesillerinin yaşları itibariyle göremese de evlatlarının göreceğine inandığını söylemiştir.⁵³

O, mûsikîyi Allah'ın insana en büyük lütuflarından biri gördüğü gibi Kuran-ı Kerim'de ki *"Biz her şeyi size musahhar kıldık"*⁵⁴, *"Yiyiniz, içiniz, ancak israf etmeyiniz"*⁵⁵ ayeti kerimelerinde ki nimetten kastı mûsikî olarak ta değerlendirmiştir.⁵⁶

Ona göre, mûsikî israf edilmeden ve kötü yollardan uzak tutularak kullanılması gereken bir lütuftur. Bu hususta sanat görüşünü ifade eden o meşhur sözü bir vecize niteliğindedir: *"Mûsikî bir nimettir, hüs-i istimâl gerektir"*⁵⁷

Sezgin'e göre mûsikî öğretimi yapan eğitim müesseselerinin en büyük eksikliklerinden biri de öğrenciye müzik felsefesinin kazandırılmasına yönelik derslerin olmamasıdır. Cumhuriyetin ilanından sonra kültürümüz içerisinde önemli bir mevkie sahip Türk mûsikîsinin nesillere bir umacı gibi gösterilmesi onu derinden üzen hadiselerden biri olmuştur. Sanat hayatı ve hocalığı süresince bu anlayışı kırmak için büyük gayretler göstermesine rağmen çağdaşlaşma adı altında Türk İslam Medeniyeti 'ne dair değerlerden pek çoğunun tahkir edilmesi kültürel bağlamda yozlaşmayı, bir anlamda da zevali getirdiğini ifade etmiştir.⁵⁸

Hayatın bütün sahalarında olduğu gibi mûsikî konusunda da toplumun tekâmülünü gerekli gören Sezgin kendisiyle yapılan bir mülakatta: *"Günümüz mûsikî anlayışı ve seviyesine baktığımız zaman bizden 400 sene evvel yaşamış mûsikîşinaslarımız ve mûsikîmizin seviyesinin bizlerden çok daha üstün vasıflarda olduğunu, bu gün yapılan mûsikînin ise çok daha gerilerde oluşunun en önemli sebeplerinden birinin de insanoğlunun toplumdaki yetişme tarzından kaynaklandığı"* tespitinde de bulunmuştur.⁵⁹

Mûsikîde bir kuşatıcılık ve bütünlükten de bahseden Sezgin, birkaç şarkı öğrenmekle mûsikîşinas olunamayacağını; gerçek bir mûsikîşinas olmak için dinî kültüre vakıf, kitabını okuyan, bütün mûsikî formlarını icrada mahir ve onun ayrılmaz bir parçası olan edebiyata hâkim, tasavvufi hayatla yoğrulmuş bir şahsiyetle ancak kâmil anlamda bir mûsikînin ortaya çıkabileceğini belirtip günümüzde bunların eksikliğini vurgulamıştır.⁶⁰

⁵³ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 28:00-29:00

⁵⁴ *Kur'ân-ı Kerîm Meâlî*, çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009), el-Câsiye 45/13.

⁵⁵ el-A'râf 7/31.

⁵⁶ Nuran Ürkmez, "Mûsikî Bir Nimettir, "Hüs-i İstimâl Gerektir." *İzlenim Dergisi* 1 (1992), 125.

⁵⁷ Ürkmez, "Mûsikî Bir Nimettir, "Hüs-i İstimâl Gerektir", 125.

⁵⁸ Ürkmez, "Mûsikî Bir Nimettir, "Hüs-i İstimâl Gerektir", 125.

⁵⁹ Ürkmez, "Mûsikî Bir Nimettir, "Hüs-i İstimâl Gerektir", 126.

⁶⁰ Ürkmez, "Mûsikî Bir Nimettir, "Hüs-i İstimâl Gerektir", 127.

Onun sanat anlayışını ortaya koyan cümleleri bir başka söyleşide şöyle kayda geçmiştir: *“Bize hocalarımız başlangıçta hep şunu söylerlerdi: Evladım! Allah size büyük bir mûsikî kabiliyeti vermiş olabilir, sesinizde fevkalade olabilir. Ağızınızla kuş tutup herkesi hayretlere düşürebilirsiniz. Ancak sanat ahlakınız, sanat edep ve hayâsı sizde yoksa bunu kazanamamışsanız hiçbir şey değilsiniz. Atalarımızın evlerine girdiğimizde hemen şunu görürüz: “Edep Yâ Hû”⁶¹*

Hayatının son yirmi yılını konservatuarda hocalığa adayan Bekir Sıdkı Sezgin, mûsikî öğretimi konusunda çeşitli görüşler ortaya koymuştur. Ona göre mûsikî eğitimine küçük yaşlardan itibaren başlanmalıdır. Bu yaşlar çocuğun mûsikî eğitimi için en verimli dönemdir. Bu eğitim süreci sonraki yıllarda da artarak devam etmeli ve ilerleyen süreçte bununla da yetinilmeyip Türk İslam sanatlarına dair diğer öğeler de üniversite sonuna kadar öğrenciyeye verilmelidir. Bunun yanında diğer milletlerin kültürlerinden de çocuklarımız haberdar edilmeli ancak bu süreçte de öncelik kendi kültür ve mûsikimiz olmalıdır. Türk milli eğitim sisteminin bu anlayışa uygun olmasıyla ancak din, kültür ve mûsikî bakımından nitelikli bir nesil yetişip vasıflı bir sanat anlayışı ortaya konulabilecektir.⁶²

Bekir Sıdkı Sezgin'e göre mûsikî, toplum ve bireyin değişen ve üreten bir yapıda olmalarına bağlı olarak değişir ve gelişir. Dolayısıyla bir toplumun müziği o toplumun kültür seviyesi bakımından bir ayna niteliğindedir. Cemiyetin yaşadığı kültür erozyonu mûsikî zevk ve anlayışını da ciddi manada tahrip etmektedir. Sezgin, kültür ve sanattaki bu buhranı dikkate alarak mûsikimizin geleceğiyle ilgili çok da ümitvar olmadığından bahsetmektedir. Toplumun önderi konumundaki kişilerin gençliği medeniyet değerlerimizden uzak olarak yetiştirmeleri sanatımızın dolayısıyla mûsikî kültürümüzün de ilerleyememesine sebep olmaktadır. Nitekim bu gün bir Neva Kâr'⁶³ yapabilecek, bir Dede Efendi evsafında bestekârimizin olmayışı, hatta daha da sonralara gelip bir Sadettin Kaynak, Fehmi Tokay ve Selahattin Pınar niteliğinde eser verebilen bestekârlarımızın olmayışını bu birikim ve görgünün kaybolmasına bağlamaktadır.⁶⁴

Musiki kültürümüzün Osmanlı'dan Cumhuriyet Dönemi'ne intikalinde bir köprü şahsiyet niteliğinde olan Bekir Sıdkı Sezgin'e göre günümüzde çok kudretli sanatkârlarımızın yetişmemesinin nedenlerinden biri de geleneksel mûsikî öğretim metodumuz olan usta-çırak ilişkisinin kaybolmasıdır. Sanatkârın icrada kendine mahsus bir tavır ortaya koyabilmesi için önce büyük ustaları dinlemeli ve feyz almalı, bunun yanında dinî mûsikîyi de iyi bir şekilde

⁶¹ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 28:00- 29:00.

⁶² Gedikli, “Bekir Sıdkı Sezgin ve Meşk Usûlü”, 102-103.

⁶³ Buhûrîzâde Mustafa İtrî'nin Kâr formundaki bestesi.

⁶⁴ Ürkmez, “Mûsikî Bir Nimettir, “Hüs-i İstimâl Gerekir”, 127.

öğrenmelidir diyen Sezgin, kendi tavrının da bu istikamette geliştiğinden bahsetmiştir.⁶⁵

Sanatına ve kendisine olan saygısından dolayı sanatsal birikimini hiçbir zaman maddiyata değişmemiş ve gazinolarda da okumamıştır. Sanat ve mûsikî anlayışını radyo programları, konserleri ve yetiştirdiği öğrencileri vasıtasıyla duyurmayı tercih etmiştir. Geleneğimizde gerçek sanatın paraya değişilemeyeceğini bilen Sezgin, yaşadığı dönem itibariyle mûsikî kültürümüzün içinde bulunduğu durumdan da oldukça müteessir olmuştur.⁶⁶

O, sanatını ve onun gerektirdiği ahlaki değerleri her zaman öncelemiş ve uygun olmayan mekânlarda okunmasını mûsikîmize yapılan büyük bir haksızlık olarak görmüştür. *“Kişi üç beş kuruşa kifaf-ı nefis ederek de olsa sanatını yere düşürmezse ancak böylece mûsikîsine hizmet etmiş olur”* diyen Sezgin, yaşadığı bütün maddi sıkıntılara rağmen söylediklerini hayatında tatbik edebilmenin verdiği asaletle *“Pişman olduğum hiçbir şey olmadı hep aşkla yaşadım. Benim kalbimi doldurup tatmin eden bir şeyler oldu daima. Ölüm diye bir şey yoktur ki devamı yaşamak vardır.”* deme onuruyla yaşamıştır. Bunun yanında *“Kısaca söylemek gerekirse hayatımı yalnız mûsikîye vakfettim. Şu gerçeği de önemle belirtmek isterim ki küçük yaşında başlayıp bu güne kadar hayatını yalnız mûsikîye vakfetmiş olan ben henüz hiçbir şey öğrenmediğimin farkındayım”* diyebilecek kadar da mütevazı bir sanatkârdır.⁶⁷

2.3. Türk Mûsikîsindeki Yeri ve İcracılığı

Mûsikîyi Allah'ın insanlara bahşettiği yüce bir değer olarak bilip daima bu anlayış ve sorumluluk duygusuyla hareket eden Bekir Sıdkı Sezgin, mûsikîmizde klasik üslûbun Cumhuriyet Dönemi'ndeki en önde gelen temsilcilerinden biri kabul edilmiştir.

Bir sanatkâr olarak solo icracılığı, hocalığı, bestekârlığı ve nota hattatlığının yanında koleksiyonculuğa kadar geniş bir sahada ki mahareti onun ulaştığı bu mükemmel formasyonda birbirini tamamlayan unsurlar olmuştur.⁶⁸

Mûsikîmizin geleneksel öğretim metodu olan meşk usûlüyle yetişen sanatkârlarımızdan biri olan Sezgin, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş süreci ile günümüz arasında bir köprü vazifesi görmüştür. Mûsikînin sadece teknik bilgi ve kitapla değil; bilakis meşk yoluyla iyi bir üstadı (Fem-i muhsini) dinleyerek öğrenilebileceğini söylemiş ve yaşamı boyunca da hep bu fikri savunmuştur. Ona göre meşk bir anlamda nefis terbiyesidir ve en küçük bir ayrıntının dahi yeri büyüktür.⁶⁹

⁶⁵ Ürkmez, “Mûsikî Bir Nimettir, “Hüs-i İstimâl Gerektir”, 127.

⁶⁶ Nazmi Özalp, “Bekir Sıdkı'yı Anarken”, *Türk Yurdu* 459 (1997), 47.

⁶⁷ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 9.

⁶⁸ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 2.

⁶⁹ Özcan, “Bekir Sıdkı Sezgin”, 37/83.

Bekir Sıdkı Sezgin, icradaki maharet ve titizliğiyle Türk mûsikîsinde ekol olmuş bir şahsiyettir. Onu mûsikîde bu denli yekta kılan hususların başında dinî mûsikîye vukûfiyeti ve hafız olması gelmektedir. Dinî ve lâ dinî sahadaki bütün bu birikimini döneminin önde gelen üstatlarından meşk ederek kazanmıştır. Sezgin'in icrada ulaştığı bu mükemmel seviyede mûsikî müktesebatını küçük yaşından itibaren elde etmiş olması ile hayata bakışının bir yansıması olarak aşk ve azimle çalışması da mühim bir yer tutmaktadır. Hayatının hiçbir döneminde fazla kazanma arzusu ve şöhret kaygısı içinde olmamış, bilakis mûsikîyi inandığı değerlerin bir parçası görüp onu yere düşürmemiştir. Ayrıca sanatı hakkında aşk, gayret ve meslek ahlakını her dönemde muhafaza etmiş olması onu gerçek bir sanatkâr kılmıştır. Sanatı ve şahsiyeti hakkında ifade edilen bu üç husus musikimizde onu seçkin bir konuma getirdiği gibi şahsında bayraklaşan sanatını da anlamada bizlere önemli bir kapı aralamaktadır.⁷⁰

Bekir Sıdkı Sezgin'in icrada bir ekol ve klasik tavrı günümüze taşıyan bir sanatkâr olmasında bu üç ana niteliğinin yanında onu diğer icracılardan ayıran kendine has özellikleri de vardır. Küçük yaşlardan itibaren dinî mûsikîye ait formları dönemin en önemli üstad ve hafızlarından meşk etmesiyle sesini yalın bir şekilde kullanmayı öğrenmiştir. Bunun yanında mehâric-i hurûf ve tecvid bilgisiyle doğru telaffuzu; Arapça ve Osmanlıca bilgisiyle de geçmişte neşredilmiş eserleri analiz etme imkânını elde etmiştir. Bunun yanında aruz veznini iyi bilmesi, güfte taksimatı, usûl ve vezin ilişkisinin yerli yerinde olması ve geniş repertuar bilgisiyle mûsikî formlarını çok iyi bir şekilde hazmedebilmiş, bu birikimin neticesinde de tavır ve icrasıyla mûsikîmizde bir ekol olmuştur.⁷¹

Diğer yandan onun icra daki maharetinde Allah vergisi güzel ses ve müzikalitesinin şüphesiz ki etkisi çok büyük olmuştur. Henüz onlu yaşlarda iken camide toplum huzurunda mevlid icrasında bulunması kendine olan güvenini pekiştirdiği gibi gelecekteki icra mükemmelliğinde önemli bir yer tutmuştur. Küçük yaşlardan itibaren başladığı mevlid meşki kendisi için bir nevi akordu devam ettirebilme alıştırmaları olurken, Kur'an'ı Kerim tilavetinde kullanılan med ve ölçüleri sayesinde de lâ dinî mûsikînin önemli özelliklerinden çarpmaları ustaca kullanabilme yeteneği kazanmıştır. Dinî ve lâ dinî mûsikîde pek çok hocadan farklı üslûplarda tavşancadan kâra yüzlerce eser meşk edip makam, form ve üslûp birikimi ile özgün bir icra ortaya koymuştur.⁷²

Diğer yandan her iki mûsikînin üslûp ve tavır farklılığını çok iyi bilmesi ile hafız geleneğinden gelen bir sanatkârın lâ dinî mûsikîde başarısız olacağı kabulünü de geçersiz kılmıştır. Dinî mûsikî ile ahlaki, mistik ve estetik yönünü

⁷⁰ Hüseyin Kudsi Sezgin, "Babam", *Mûsikîşinas Dergisi* 7, 94-95.

⁷¹ Sezgin, "Babam", 95-96.

⁷² İncila Bertuğ, "Bekir Sıdkı Sezgin'e Dair", *Mûsikî Mecmuası* 460, 22-23.

geliştirirken lâ dinî mûsikî ile de estetik ve dünyevi disiplini elde etmiştir. Bu birikimin neticesinde icra ettiği eser ne olur olsun mûsikîmizde gerçek bir sanatkâr olarak yer edinmiştir.⁷³

Bekir Sıdkı Sezgin dinî sahadaki büyük birikimine rağmen daha çok şarkı icracısı olarak tanınmıştır.⁷⁴ Dinî mûsikî müktesebatı ve geçmişi lâ dinî mûsikî icrasından daha önde geldiği halde bu yönü her zaman şarkı icracılığının gölgesinde kalmıştır. Hâlbuki dinî mûsikîdeki icra ve mahareti de en az lâ dinî mûsikîde ki kadar yetka görülmüştür.⁷⁵

İcrasındaki hususiyetleri bir başka açıdan değerlendirildiğinde kendine has ve kuralları zorlamayan isyankâr yapısını icracılığında da göstermiştir. Sahnedeki duruşu, eser yorumlama tekniği ve abartılı olmayan el hareketlerle usûl vurarak okuması sanatkâr duruşunun önemli yansımaları olmuştur.⁷⁶

Türk mûsikîsinin bir tavır ve perde mûsikîsi olduğu değerlendirildiğinde onun mûsikî çevrelerinde “perdecî” olarak adlandırılması aslında icrada ulaştığı seviyenin açık göstergelerinden biridir. Zira sazların dahi basmakta güçlük çektiği perdeleri sesi ile sağlam ve düzgün bir şekilde basabilmesinde aldığı dinî mûsikî eğitiminin katkısı önemli bir yer tutmuştur.⁷⁷

İcrada üst düzey bir seviyeye ulaşan Bekir Sıdkı Sezgin, bir eseri okurken yaşanan boyutun ötesine geçip ötelere bir takım seslerin geldiğini hissettiğini dile getirip, bir yaprağın kıpırdaması ve bir telin ihtizazındaki tevhidî duymadan okuyan kişinin eserden bir şey anlayamayacağını, kendisi bir eseri okurken başka bir âleme geçerek okuduğunu ifade etmiştir.⁷⁸

Yakın çalışma arkadaşlarından Yavuz Özüstün Bekir Sıdkı Sezgin’in icrasındaki incelik, hassasiyet ve samimiyet ile ilgili olarak Hollanda’da bir programda dinî eserler okuyup program sonunda Kur’ân-ı Kerim de okuduğunu, daha besmele çekerken dinleyicilerden birinin “Allah” diyerek ayağa fırlayıp bayıldığını nakletmiştir. İcrasının dinleyenler üzerindeki tesiri hakkında bir diğer örnek ise 1978 yılında İstanbul Sreton Oteli’nde verdiği konserdir. Konserin son 15-20 dakikalık bölümünde yine dinî eserler okumuştur. Orada yaşadığı halet-i rûhiyyeyi kendisi şöyle anlatmaktadır: *“Konserin son bölümünde bir ilahiye girdim. Azizim öyle bir hal geldi ki bana unutamadığım bir hatıra bende. Salonda 900 kişi var ve bütün salon Allah diyerek ayağa kalktı. Herkes Allah Allah diyerek bağırmağa başladı hatta birisi sahneye kadar koştı ayaklarım*

⁷³ Bertuğ, “Bekir Sıdkı Sezgin’e Dair”, 22.

⁷⁴ Dikmen, “Türk Müziğinde Şarkı İcracılığı”, *Mûsikîşinas Dergisi* 7, 97.

⁷⁵ Gedik, “Bekir Sıdkı Sezgin ve Meşk Usûlü”, 101.

⁷⁶ Dikmen, “Türk Müziğinde Şarkı İcracılığı”, 98.

⁷⁷ Gedik, “Bekir Sıdkı Sezgin ve Meşk Usûlü”, 102.

⁷⁸ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 15.00 -16.00.

doğru kendini attı ve ondan sonra ben tasavvuf mûsikîsini böylece konserlere getirmiş ve taşımış oldum."⁷⁹

Bekir Sıdkı Sezgin, dinî ve lâ dinî sahadaki icra mükemmeliyeti ile günümüz sanat ve estetik anlayışına hitap edebilmeyi başarabilen ender sanatkârlarımızdan biri olmuştur. Kendisine ekol olarak ta Merâğî, Hafız Post, İtrî, Zaharya, III. Selim, Dede Efendi, Şakir Ağa, Dellalzâde, Zekai Dede, Haşim Bey ve Hacı Arif Bey gibi büyük bestekâr ve icracıları seçip, onların eserlerini okuma gayreti içinde olmuş ve öğrencilerine de bu hususta rehberlik etmiştir.⁸⁰

Bekir Sıdkı Sezgin'i icracılıkta özel kılan hususlardan bir diğeri de konser ve radyo programlarına hazırlanırken son derece titiz olmasıdır. Bir eseri icra edeceği zaman eseri ve bestekârını uzun bir süre tahlil edip eser belli bir olgunluğa ulaştıktan sonra icra etme hassasiyetini gösteren Sezgin, gerçek bir sanatçının sanatına verdiği değeri göstermesi bakımında da örnek bir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca bir eseri en güzel yorumuyla icra ettikten sonra o eseri bir daha okumayacağını da ifade etmiştir. 1981 yılında Topkapı Sarayı Bâbü'ssaâde önündeki konserinde Muhlis Sabahattin'in Bey'in Kürdilihicazkâr Şarkısı "*Ey Benim Bahtı Yârim, Gönülümün Tahtı Yârim*" adlı eserini mükemmel bir şekilde okumuş ve daha sonra sevenleri tarafından ısrar edildiği halde bu eseri bir daha okumamıştır. Yine 22 yıllık radyo sanatçılığı hayatında da aynı eserleri hiçbir zaman okumamıştır⁸¹. 1981'de emekli olduğunda "*İşi tadında bırakmak lazım*" diyen Sezgin, radyodaki son programında ise son eser olarak Sadettin Kaynak'a ait Nihavend şarkıyı koymuştur: "*Bahar Bitti Güz Bitti, Artık Bülbül Ötmüyor.*"

Bekir Sıdkı Sezgin'in talebelerinden ve İstanbul Radyosu Sanatçısı olan Aytaç Ergen tarafından radyo kayıtları kasetlere aktarılmış, Sezgin bu kayıtları dinledikten sonra listeler üzerinde orta, güzel ve çok güzel diye notlar alıp mütecessis bir talebe titizliğiyle her an kendisini geliştirmenin gayreti içinde olmuştur.⁸² 22 yıl görev yaptığı TRT Radyosu arşivlerinde sanat yaşamı boyunca icra ettiği eserlerin kaç adedinin muhafaza ediliyor olduğu bilinmemektedir.⁸³

Allah'ın kendisine bahşettiği mûsikî kabiliyetini ve mûsikîyi her zaman yüce bir değer ve emanet bilip Türk mûsikîsini hayatın dışına itmek isteyenlere karşı onu genç kuşaklara öğretmek direnmiş, mûsikî kültürünü büyük ustalarından

⁷⁹ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 22:00-23:00.

⁸⁰ Gültaş, "Bekir Sıdkı Sezgin'le Mülakat", Sayı 18-19, 39.

⁸¹ İncila Bertuğ ile Bekir Sıdkı Sezgin hakkında kişisel görüşme, (Görüşmecisi: Şemsaddin Çoban 02 Ekim 2010, İstanbul)

⁸² Bertuğ, *Kişisel Görüşme*, (02 Ekim 2010)

⁸³ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 30.

nasıl devraldı ise aynı biçimde hakkını da vererek devretmiştir. Onun bu mücadelesi mûsikîmizde bir direnişin de sembolü olmuştur.⁸⁴

Sanatkâr şahsiyetinin bir ifadesi olan sabrı, heyecanı ve bütün derslerini büyük bir titizlik içinde anlatma gayreti, mûsikî ilmine karşı olan özverisinin bir göstergesi olarak görülmüştür. Bir öğretmen ve eğitici olarak genç talebelerine bildiklerini aktarma hususundaki isteği ve titizliği onun en bilinen hocalık vasıflarından biridir. Öğrencilerini her zaman okumaya, araştırmaya ve yazmaya teşvik etmiş ve onlara bu hususta rehberlik etmiştir. Nitekim genel yönetmenliğini yapmış olduğu Kök Mecmuasında birçok genç öğrencisine sayfa ayırıp gençleri yazmaya ve araştırmaya teşvik etmesi bir hoca olarak gençlere bakış açısını ortaya koyan güzel bir örnektir.⁸⁵

Klasik Türk mûsikînde ortaya koyduğu icra, tavır ve üslûp birikiminin yanında kişilik ve hocalık vasfı ile de müstesna bir yer edinen Sezgin, bu mükemmel icranın gelecek kuşaklara aktarılmasında da büyük gayret gösterip talebeler yetiştirmiştir. Neyzen ve ses sanatkârı olan oğlu Hüseyin Kudsi Sezgin başta olmak üzere Mustafa Doğan Dikmen, Serhat Sarpel, Necmettin Yıldırım, Aytaç Ergen ve Fatih Salgar sanatı ile temayüz etmiş talebelerinden bazılarıdır.⁸⁶

2.4. Nota Hattatlığı

Mûsikî kültürümüzde haklı şöhretini bir icracı olarak kazanan Bekir Sıdkı Sezgin aynı zamanda iyi bir koleksiyoncudur. Mûsikîmize dair en nadide eserleri kişisel kütüphanesinde toplamıştır. Doğru ve sağlam bir icra için notanın temiz ve düzgün yazılmış olmasına çok önem vermiştir. Çeşitli makam ve usullerdeki eserleri büyük bir titizlik içinde yazıp aslından fotokopi yaptırarak bu eserlerin temiz ve doğru bir kaynaktan çalışılmasını sağlamıştır. Türk mûsikîsi geleneksel usûlde meşk ile öğrenildiği için aynı esere dair değişik versiyonlar bulunabilmektedir. Bu eserlerde nota birliği sağlanamadığından pek çok eserde ses perdelerinin arızalarında farklılıklar görülmektedir. İşte Bekir Sıdkı Sezgin icra ve tavır itibarıyla musikimize kattığı büyük birikimin yanında şablon ile yazmış olduğu eserlerde, bu farklılıkları da dikkate alarak en uygun olanını notaya aktarmış, ayrıca yazmış olduğu notalarının altına eserin veznini ve güfte açıklamasını da eklemiştir. Bu hususta bir diğer mühim hizmeti ise ikinci dörtlükleri unutulmuş birçok eserin güftelerini Osmanlıca kaynaklarından bularak eklemiş olmasıdır. Arapça ve Osmanlıca kelimelerin doğrularını yazıp anlamlarını vermesi de bu bağlamda büyük bir hizmet olmuştur. Nota yazımında son derece titiz olan Sezgin, şablon kullanmıştır. Sadece eli ile yazdığı notalar dahi çok temiz ve okunaklıdır. İcradaki hassaslığı nota yazımında da görülen Bekir Sıdkı Sezgin bu yönü ile de mûsikî

⁸⁴ Yalçın Çetinkaya, *Mûzik Yazıları* (İstanbul: Kaknüs Yay. 1999), 66.

⁸⁵ Fatih Salgar, "Bekir Sıdkı Sezgin Üzerine", *Türk Edebiyatı Dergisi* 277, 30.

⁸⁶ Özcan, "Bekir Sıdkı Sezgin", 37/83.

geleneğimizde önemli bir hizmeti gerçekleştirmiş ve sonraki kuşaklara önemli bir miras bırakmıştır.⁸⁷ Seksenli yılların sosyal ve ekonomik buhranlı ortamında büyük fedakârlıklar ortaya koyarak çıkardığı Kök Mecmuası'nda yazdığı makalelerin yanında neşrettiği notalarda bu yönüyle musikimize dair kıymetli bir hizmet olarak görülmüştür.⁸⁸

---

⁸⁷ Hüseyin Kudsi Sezgin ile Bekir Sıdkı Sezgin hakkında kişisel görüşme, (Görüşmecisi: Şemsettin Çoban 20 Eylül 2011)

⁸⁸ Özalp, "Bekir Sıdkı'yı Anarken", 4; Fatih Salgar, Bekir Sıdkı Sezgin Hakkında Kişisel Görüşme, (Görüşmecisi: Şemsettin Çoban, 30 Kasım 2010 İstanbul).

ŞEHNĀZ ŞARKI

(Sanma şāhım herkesi sen...)

Usûlü: Ağır Aksak

Güfte: Yavuz Sultan Selim
Beste: Bekir Sıdık Sezgin

San ma şā him her ke si sen
sā dı kâ ne yā ro lur (Sa z)
Her ke si sen dost mu san dın
Yār_o lur ağ yār_o lur dil
bel ki ol ağ yā ro lur (Sa z)
dār_o lur sir dā ro lur
yā ro lur (S A Z)
dā ro lur
Sā dı kâ ne bel ki ol ā
lem de bir dil dā ro lur (Sa z)

Sanma şāhım herkesi sen sādıkāne yār_olur
Herkesi sen dost mu sandın belki ol agyār_olur
Sādıkāne belki ol ālemede bid dil-dār_olur
Yār_olur, agyār_olur, dil-dār_olur, sırdār_olur

Vezni: Fāilātün Fāilātün fāilātün fāilün

KELİMELEER

şāh	: pādişāh
sādıkāne	: sadākatli, doğru, bağı
yār	: dost, sevgili
agyār	: gayriler, yabancılar
dil-dār	: birinin gönlünü almış, sevgili
sırdār	: sır saklayan

Resim 1: Bekir Sıdık Sezgin'in nota hattatlığına bir örnek.

SALEVÂT

Es 'sa lâ tü ves se lâm..... a ley ke yâ.....

Ha bî..... bâl..... lâh..... Es sa lâ tü

ves se lâm..... a ley ke yâ Ra sũ..... lâl.....

lâh..... Es sa lâ tü ves se lâm.....

a ley ke yâ..... sey yi del ev.... ve lî ne vel.... â....

..... hi rîn.... B. Sıdkı

Ey risâlet tahtının hurşid ü mâh-ı enverî
 Vey nübüvvet mebdei âhîr-zamân Peygamberî
 Hakk' senin şânında levlâk okudu Yâ Mustafâ
 Yâni sensin Yâ Muhammed kâinâtın serverî

Vezni: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

KELİMELER

risâlet	:elçilik
hurşid ü mâh	:ay ve güneş
enver	:nurlu, çok parlak
nübüvvet	:nebilik, peygamberlik
mebde'	:başlangıç, evvel
âhîr-zamân	:son, en son, zamânın sonu, dünyânın sonu
Hakk'	:Allâh
şân	:şöhret, ün
* levlâk	:sen olmasaydın
kâinât	:vâr olan şeylerin cümlesi, (dünyâ, cihân, âlem, mevcûdât, yaratıklar)
server	:baş, başkan, reis, ulu

* "Levlâke levlâk, lemâ halâktü'l eflâk".Kur'an-ı kerîmdeki bu âyet-i şerîfde; Allâh C.C.Peygamber Efendimiz Hazret-i Muhammed Mustafâ S.A.V.için, "Sen olmasaydın âlemleri halletmezdim(yaratmazdım) buyurmaktadır.

Resim 2: Bekir Sıdkı Sezgin'in nota hattatlığına bir örnek.⁸⁹

⁸⁹ Bekir Sıdkı Sezgin'in nota hattatlığına örnek olması bakımından şablon kullanarak yazdığı notalardan iki tanesini burada sunuyoruz. Yüksek lisans çalışmamız esnasında çeşitli kaynaklardan ve kişilerden temin ederek bir araya getirdiğimiz bestelerinin notaları birkaç adedi dışında bizzat kendi yazdığı şekli ile çalışmamızda bulunmaktadır.

2.5. Birlikte Çalıştığı Sanatçılar

İcra ve sanatsal değer bakımından her biri birer sanat abidesi olarak değerlendirilen radyo kayıtları ile yurt içi ve yurt dışında verdiği konserlerde kendisine dönemin en seçkin saz sanatçıları eşlik etmiştir. Bu sazencelerin bazıları şu isimlerden oluşmaktadır:

Kemanda Cevdet Çağla, Yücel Aşan, Yılmaz Özer, tanburda Necdet Yaşar, Abdi Coşkun, Özer Özel, Murat Aydemir, neyde Niyazi Sayın, Akagündüz Kutbay, Doğan Ergin, Ümit Gürelman, Sadrettin Özçimi, Ömer Erdoğan, Süleyman Erguner, Kudsi Erguner, Hüseyin Kudsi Sezgin, kemençede İhsan Özge, Ahmet Kadri Rizeli, Hasan Esen, Derya Türkan, Selim Güler, udda Cinuçen Tanrıkorur, Mutlu Torun, Necati Çelik, Yurdal Tokcan, Ömer Şatıroğlu, yanında Cüneyt Kosal, Erol Deran, İhsan Özer, Göksel Baktagir ve ritim sazda ise Vahit Anadolu gibi dönemin önde gelen isimleri başta olmak üzere sayılamayacak kadar çok olan sazende Bekir Sıdkı Sezgin'in seçkin icralarında ona eşlik etmiştir.⁹⁰

2.6. Kaset, Albüm ve Konserleri

Bekir Sıdkı Sezgin'in sanat hayatı boyunca çıkardığı plak ve albümler sayıca fazla değildir. Ancak derslerinde, konserlerinde ve özel meclislerde talebeleriyle sevenlerinin yapmış olduğu kayıtlar bu gün müzik çevrelerinde ki özel arşivler de yerini almıştır.⁹¹

İzmir Radyosu'nda görev yaptığı 1960'lı yıllarda taş plak döneminde başladığı plak çalışmalarına önce 45'lik gazel ve kaside kayıtları ile girmiş ve bu çalışmalarını tamamen *"medar-ı maişet endişesiyle yaptığını, sanat tarafını ön plana almak hususunda maalesef etkili olamadığını"* hayattayken dile getirmiş ve bu taş plaklarda ortaya koyduğu müzikîden pek hoşlanmadığını ifade ettiği bilinmektedir. Sezgin'in bu ilk plak çalışmalarına karşı menfi tavrına rağmen çıkardığı taş plaklardaki icra ve tavrı yine mükemmel olarak değerlendirilmektedir.⁹²

Bekir Sıdkı Sezgin'in okumuş olduğu plak ve albümler şunlardan oluşmaktadır:

- 1960–65 yılları arasında İstanbul'da Şençalar Plak'tan çıkardığı muhtelif 45'lik gazel ve kaside plakları.
- Yine aynı yıllarda Şençalar Plak'tan çıkan mevlidin Merhaba Bahri.
- Avni Anıl eserlerinden oluşan 2 tane 45'lik plak.
- 1978 yılında Zeki Arif Ataergin, Avni Anıl ve Sadettin Kaynak'ın şarkılarını okuduğu Long Play.
- Erol Sayan'ın yapımcılığında koronun da kendisine eşlik ettiği Zekai Dede Kaseti.

⁹⁰ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 13-14.

⁹¹ Özcan, "Bekir Sıdkı Sezgin" 37/83.

⁹² Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 31.

- Kudsi Erguner'in prodüksiyonunda yaptığı Hacı Arif Bey LP'si

Yapı Kredi Kültür Yayınları'nca hazırlanıp neşredilen Türk mûsikîsi kaset ve CD'lerinin müzik danışmanlığı ve genel sanat yönetmenliği görevini üstlenmiş olup bu çalışma içerisinde Sadettin Kaynak'a ait eserlerden oluşan solo albümlere de imza atmıştır.

Bu alandaki son çalışması ise İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kültür İşleri Daire Başkanlığı adına gerçekleştirilen Dede Efendi'nin Neva Mevlevi Ayini kayıdır. Projesi Gürsel Koçak tarafından yapılan bu CD ve kasetlerdeki ayinin sonunda Kur'an-ı Kerim de okumuştur.⁹³

Vefatından sonra ise Türk Mûsikîsi Vakfı adına Kaf Müzik tarafından neşredilen Klasikler 1, Klasikler 2 ve Dinî Mûsikî Örnekleri" isimli CD ve kasetler de onun icrasını bizlere taşıyan eserler arasındadır.⁹⁴

Bekir Sıdkı Sezgin'in İTÜ Devlet Konservatuvarı'ndaki hocalığı, sanat kurulları danışmanlığı ile genel yönetmenliğini üstlendiği Kök Mecmuası'ndaki sorumlulukları yoğun bir konser ve albüm faaliyeti içine girmesine engel olmuştur. Bununla birlikte Anadolu'da muhtelif şehirlerde Tanbûrî Necdet Yaşar ve Neyzen Sadrettin Özçimi refakatinde konserler vermiş ancak bu konser faaliyetleri kaset ve CD'lere aktarılarak toplumun istifadesine sunulamamıştır.⁹⁵

Sanat yaşamı boyunca klasik Türk mûsikîsi, tasavvuf mûsikîsi çerçevesinde 1976 yılında Almanya (Berlin)'de iki, Hollanda (Amsterdam)'da iki, Fransa (Ren)'de iki, 1981 yılında Hollanda (Amsterdam ve (Lahey)'da yine iki konser olmak üzere toplam 8 konser vermiştir. 1981 yılında Hollanda K.R.O. Radyosu'na Türk mûsikîsi klasiklerinden oluşan geniş ve nadide bir repertuarı seslendirmiştir. Hollanda Radyosu için gerçekleştirilen bu icralarında kendisine dönemin en seçkin saz sanatkârlarından Doğan Ergin (ney), Nihat Doğu (kemençe), Yılmaz Özer (Keman), Cüneyt Kosal (kanun), Cinuçen Tanrıkorur (ud), Abdi Coşkun (tanbur) ve Vahit Anadolu (bendir) ile eşlik etmiştir.⁹⁶ Bunun yanında ilki 1971 yılında olmak üzere 1981, 1982, 1983 yıllarında İngiltere, Almanya, Hollanda, Belçika İspanya, İtalya ve İsviçre de Mevlevi ve tasavvuf mûsikîsi konserlerine de iştirak etmiştir. Bu konserlerde de koro ve solo icralarda bulunmuş olup toplamda kırka yakın ülkede mûsikîmizi büyük bir başarı ile temsil etmiştir.⁹⁷

Sanatsal değer bakımından her biri birer sanat abidesi olarak kabul edilen İstanbul Sheraton Otelinde verdiği konserlerin ilki 11 Ocak 1977 tarihinde

⁹³ Kaset ve albümlerinin listesi H. Kudsi Sezgin'den alınmıştır.

⁹⁴ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 28, ve H. Kudsi Sezgin ile kişisel görüşme, (20 Eylül 2011)

⁹⁵ Cinuçen Tanrıkorur, *Müzik Kimliğimiz Üzerine Düşünceler* (İstanbul: Dergah Yay. 1998), 375.

⁹⁶ Gedik, "Bekir Sıdkı Sezgin ve Meşk Usûlü", 105.

⁹⁷ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 20.

“Türk İngiliz Kültür Derneği” adına gerçekleştirilmiş olup bu konser aynı zamanda onun İstanbul’da verdiği ilk konserdir. Neyzen Niyazi Sayın ve Tanbûrî Necdet Yaşar’ın eşlik ettiği bu konserin sanatsal değerinden bugün de önemle bahsedilmektedir. Sheraton Otelinde verdiği ikinci konser 19 Ocak 1984, üçüncüsü ise 21 Mart 1984 tarihindedir. 2 Mayıs 1986 tarihinde Şan Tiyatrosu’nda yine önemli bir konser vermiş olup aynı yıl 8 Temmuz 1986 tarihinde 16. İstanbul Festivali’nde Aynalıkavak Kasrı’nda ki konserinde de icrasının mükemmel örneklerinden birini sergilemiştir.⁹⁸

1981 yılında Topkapı Sarayı Müzesi Bâbü’ssaâde önünde verdiği konser ise kendisinin en başarılı icra örneklerinden biri olarak değerlendirilmiştir.⁹⁹. Sezgin’in icrasında zirve kabul edilen bu konser kayıtları özel arşivlerdeki yerini almıştır.¹⁰⁰

Resim 3: Topkapı Sarayı Bâbü’ssaâde önünde verdiği konserden bir kare.

3. Besteleri

3.1. Besteleri Hakkında Genel Bilgiler

Hezarfen bir şahsiyete sahip olan Bekir Sıdkı Sezgin’in mûsikî kültürümüzde ki en önemli vasfı şüphesiz klasik tavrı ve solo icracılığıdır. Bununla birlikte hocalığı, tanbûrîliği, yazarlık ve koleksiyonculuktan ahşap işçiliğine kadar zengin bir kişiliğin de sahibi olan Bekir Sıdkı Sezgin, icracılığı kadar ön planda

⁹⁸ H. Kudsi Sezgin ile kişisel görüşme, (20 Eylül 2011).

⁹⁹ Güntekin, *Bekir Sıdkı Sezgin*, 28.

¹⁰⁰ Mehmet Çınarlı, “İki Büyük Sanatçının Kaybı Üzerine”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 539, (1996), 561.

olmasa da mûsikî birikimimize kazandırdığı besteleri, dolayısı ile bestekârlığı da ayrı bir öneme sahiptir.

Türk mûsikîsine hem dinî hem de la dinî sahada geniş bir yelpazede besteler bırakan Bekir Sıdkı Sezgin Hoca'nın Gönül Paçacı'ya göre 91 eseri bulunmaktadır. Bu eserlerin 36'sı çeşitli formlarda dinî eser, 55'i lâ dinî sahada olmak üzere (bu eserlerin de 34'ü şarkıdır) 6 saz eseri ve 5'i de çocuk şarkısıdır.¹⁰¹ Hüseyin Kudsi Sezgin ise babasına ait bestelerin sayısını 126 olarak vermektedir. Bu bestelerin 57 adedini klasik formdaki eserler, 44 adedini dini eserler, 17'sini saz eserleri ve 8 tanesini de çocuk şarkıları oluşturmaktadır.¹⁰² Bekir Sıdkı Sezgin'in ilk eseri 06.03.1962 tarihinde bestelediği şehnaz makamında ve ağır aksak usulünde şarkıdır: *"Sanma şâhim herkesi sen sâdikâne yâr olur."* Onun besteleri ve bestekârlığı hakkında yakın dostu, bestekâr ve icracı Alaeddin Yavaşca şunları söylemiştir: *"Bekir aynı zamanda iyi bir bestekârdı. Bestelerinde az kullanılan makamları tercih etmiştir. Kârçe, beste, semai ve şarkı formlarını kullanmış, dinî mûsikîmize de güzel eserler kazandırmıştır. Eserlerinin sanat değeri yüksektir. Harc-ı âlem olsun, tutulsun diye, mûsikî zevkini düşürmemiştir."*¹⁰³

Dinî eserlerine baktığımızda dinî mûsikîmizin birçok formunda eserler bestelediğini görürüz. Bu eserler içinde ilahi formunun ağırlığı dikkatimizi çekerken yine dinî mûsikîmizde önemi hâiz olan durak, tevşih, salât, istiğfar, nefes, şuşul formlarında bestelerinin yanında muhayyer sünbüle makamında ki ayini ile bestekârlıktaki vüs'atini de ortaya koymuştur. Bekir Sıdkı Sezgin'in bu evsafa eserler verebilmesinde isimlerini zikrettiğimiz mûsikî hocalarından aldığı esaslı eğitim ile dinî-tasavvufi hayatındaki aşkınlığın tesiri mühim olsa gerektir.

Lâ dinî sahadaki bestelerine baktığımızda ise şarkı formunun ağırlığı söz konusudur. Klasik icra tavrının zenginliği bestelediği eserlerinde de görülen Bekir Sıdkı Sezgin'in sûzidil ve evcârâ makamlarında iki klasik takımı bulunmaktadır. Ayrıca Acem Kârçe'si ve hayatının son demlerinde bestelediğini öğrendiğimiz fakat notasına ulaşamadığımız güftesi Prof. Dr. Mustafa Tahralı'ya ait bir Kâr-ı Nâtık'ı bulunmaktadır.¹⁰⁴ 7'si peşrev, 1'i saz semâisi ve 9 adedi medhal formunda olmak üzere 17 saz eserinin yanında anne sevgisi, vatan duyarlılığı ve okul coşkusunu dile getirildiği 8 çocuk şarkısı da vardır.¹⁰⁵

¹⁰¹ Bestelerinin listesi için bkz. Paçacı Bekir Sıdkı Sezgin, 26-27.

¹⁰² Hüseyin Kudsi Sezgin, Ahmed Sadık Hıdır, Yasin Eker, Bekir Sıdkı Sezgin: Musikiye Vakfedilmiş Bir Ömür (İstanbul: Ketebe Yayınları, 2020), 421, 429.

¹⁰³ Paçacı, Bekir Sıdkı Sezgin, 26-27.

¹⁰⁴ H. Kudsi Sezgin, Bekir Sıdkı Sezgin: Musikiye Vakfedilmiş Bir Ömür, 428-429.

¹⁰⁵ Tamer Kütükçü, "Bekir Sıdkı Sezgin'siz 15 yıl" Türk Edebiyatı 455 (Eylül 2011), 59.

Şahsiyeti ve sanatıyla ilgili bu güne kadar yazılanları incelediğimizde onun yüksek icra kapasitesi ve icrasındaki niteliklerden bahsedilirken seviyeli ve çok yüksek olan bu tavrının bestelerine ne derece aksettği üzerinde pek durulmamıştır. Onun şahsiyetini yakinen bilen dostlarından da öğrendiğimize göre hiçbir zaman şöhret kaygısı olmamış, aldığı dinî- tasavvufi eğitim ile daima tevazu ehli olmayı kendine düstur edinmiştir.¹⁰⁶ Hayatında iken kendisine çok yakın olanlar dahi onun bestekârlığı hakkında pek bir şey bilmemiş daha doğrusu bildirmemiş, irfan ehli bir sanatkârdır. Sanatsal seviyesi ve zevki yüksek eserlerden oluşan repertuarı zaman zaman şaşırtıcı, alışılmıştın dışında melodik yapılarla da takdire şayan olarak değerlendirilmiştir.¹⁰⁷

Dünyada ve ülkemizde 1950 sonrası önemli demografik hareketlerin gözleendiği ve bu durumunda toplumumuz üzerinde yadsınamayacak tesirler bıraktığı sosyolojik bir hadisedir. Cemiyet hayatındaki bu büyük değişim ve dönüşümün sanatsal yaşam üzerinde de etkileri olmuştur. Osmanlı'nın son dönemi ve Cumhuriyet Dönemi'yle birlikte mûsikî kültürümüz bağlamında ciddi bir sarsıntı ve kırılma yaşanırken, Sadettin Kaynak ve Münir Nurettin Selçuk her ne kadar Cumhuriyet öncesi dönem mûsikîsi ile olan duygu ve gönül bağlarını devam ettirseler de bu yeni dönemin şartları gereği farklı bir mûsikî de ortaya koymuşlardır. 1950 sonrasında ise bu bağ daha da zayıflayarak gelenekle olan mesafe daha da açılmıştır. Osmanlı'dan intikal eden klasik icra tavrının unutulmaya yüz tuttuğu bu kopuş ve savrulma döneminde Bekir Sıdkı Sezgin, icrası ve besteleriyle dik duran, savrulmayı en aza indirerek düğümü gevşetmeye çalışan ve mûsikîmizin "direnen adamı" olmuştur.¹⁰⁸

O, dinî eserlerinde olduğu gibi lâ dinî sahadaki bestelerinde de de sonsuza uzanan kapıyı aralamış, şarkılarında zahirde dünyevi aşkı anlatsa da mutasavvıf şahsiyetinin bir tesiri ve eserlerinde oluşturduğu bu örgü ile geleneğe uzanan bir sanatkâr olmuştur. Eserlerinde ki güfte ve beste uyumu dikkate değer olduğu gibi kelime ve mısraları nağme ile bütünleştirerek bestelerinde kudretli bir nağme örgüsü de meydana getirebilmiştir.¹⁰⁹

Bekir Sıdkı Sezgin'in bestekârlıkta ulaştığı seviye hususunda, kendisine hem talebe olmuş hem de onunla birlikte sanat icra etmiş sanatkârlar bestekârlık kudretinin icrasından daha aşağı olmadığını ifade ettikleri gibi bestelerinde klasik üslûbun dışına çıkmadığını ve besteyi, ağır semâiyi, yürük semâiyi, şarkıyı

¹⁰⁶ Alaaddin Yavaşca ile kişisel görüşme, (28 Aralık 2010)

¹⁰⁷ Mustafa Doğan Dikmen, "Bekir Sıdkı Sezgin'i Anma Konseri Broşürü", Cemal Reşit Rey Konser Salonu, İst. 21.11.2006.

¹⁰⁸ Kütükçü, , "Bekir Sıdkı Sezgin'siz 15 yıl", 59.

¹⁰⁹ Kütükçü, "Bekir Sıdkı Sezgin'siz 15 yıl", 60.

kendi hudutları içerisinde; dinî eserleri ise kendi niteliğine uygun olarak besteleyip icra ettiğini dile getirmişlerdir.¹¹⁰

Sanat hayatında ki yakın dostlarından Neyzen Fikret Bertuğ ise onun bestekârlığını daha farklı bir benzetmeye tabi tutarak Münir Nurettin Selçuk'un bestekârlığına benzetmiştir. Fikret Bertuğ'a göre Münir Nurettin'e Allah öyle bir ırtlak vermiştir ki yaptığı çok kıymetli besteler sesinin ve icrasının gölgesinde kalmıştır. Eğer sadece bir bestekâr olsaydı onun bestekârlığına bakışın çok daha farklı olabileceğini ifade edip ses ve icrasının bestekârlığını gölgede bıraktığını söylemiştir. İşte Bekir Bey'in durumunu da biraz buna benzetip, icrasında ki yüksek kalite ve mütevazı kişiliğinin bir sonucu olarak bestelerinin ön plana çıkmadığını dile getirip bu durumun hem bestekâr hem de eser için bir şanssızlık olduğunu verdiği mülakatta ifade etmiştir.¹¹¹

Kendisini yakinen tanıyan dostlarından bir diğeri Yavuz Özüstün ise onun bestekârlığı hakkında şunları söylemiştir: *"Şüphesiz ki Türk mûsikisini destekleyen en büyük hususlardan biri de edebi bilgidir. Bekir Bey onda da yektadır doğrusu. Bunun bir başka neticesi daha vardır, bestecidir. Klasik formda yaptığı eserlerde îkâ mükemmeliyeti, her şeyin yerli yerine gelmesi, veznin beste ile olan intibakı, artı daha yakın çağlara hitap eden eserlerinde eski kültürün rûzgârlarını görürüz. Flu olarak bir minyatür, bir ebru görmek gibidir, bir hat görmek gibidir."*¹¹²

Merhum Bekir Sıdkı Sezgin'i her yönü ile tanıyan, onunla hemhâl olmuş, hem evladı hem de talebesi olan Neyzen Hüseyin Kudsi Sezgin dahi onun bestekârlığı hakkında kendisi ile yapılan bir söyleşide, babasının çok güzel besteleri olduğu halde eserlerini neden ön plana çıkarmayıp yaygınlaşmasını ve duyulmasını istemediğini bilmediğini dile getirmiştir.¹¹³

3.2. Bestelerinin Listesi

3.2.1. Dinî Eserler (44 Beste)

Makam ve Form	Usûl	Güfte
Muhayyer Sünbüle Mevlevi Ayini	Devr-i Revan	An heme güftim-lik ender beşiç.
Segâh Naat-i Gavs-i Geylânî	Resitatif	Ya Hz. Abdülkadir Geylani
Bayati Durak	Durak Evferi	Şol demdeki can
Hıcaz Durak	Durak Evferi	Ben bilmez idim gizli ayan
Bayati Tevşih	Fahte	Ey risalet tahtının
Segâh Tevşih	Düyek	Bende sıklet sende letafet

¹¹⁰ Sadrettin Özçimi ile Bekir Sıdkı Sezgin hakkında kişisel görüşme, (Görüşmecisi: Şemsettin Çoban 08 Şubat 2011).

¹¹¹ Fikret Bertuğ ile Bekir Sıdkı Sezgin hakkında kişisel görüşme, (Görüşmecisi: Şemsettin Çoban 07 Aralık 2010).

¹¹² Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 15.00-17.00.

¹¹³ Paçacı, *Bekir Sıdkı Sezgin, Belgesel Film*, Dk. 23.00-24.00.

Segâh Tevşih	Düyek	Ya ilahi ism-i azam
Suzinak Tevşih	Aksak	Bir dildeki zahir ola
Segâh salât	Sofyan	Es-salât ü ve's-selâm
Hüzzam salât	Sofyan	Allâhümme salli ale'l Mustafa
Rast istiğfar	Nim Sofyan	Estağfirullâh el- Azîm
Hicaz-Zirgüle İlahi	Sofyan	Haktan inen şerbeti
Hicaz-Zirgüle İlahi	Devr-i Hindi	Ey gönül her ne dilersen dile
Rast İlahi	Düyek	Ey nübüvvet tahtının şahı
Rast İlahi	Sofyan	Hak şerleri hayr eyler
Tahir İlahi	Raksan	Yunus sensiz gönül taşmaz
Uşşak İlahi	Düyek	Vasıl olmaz kimse Hakka
Neva İlahi	Sofyan	Gelmiştir o lütfylediğin nağme gönülden
Mahur İlahi	Düyek	Hüsn ile cananlar içre
Hüzzam İlahi	Düyek	Hak eğer yardım murad eylerse biz acizlere
Hüzzam İlahi	Nim Sofyan	Yönelelim Allah'a
Hüzzam İlahi	Nim Sofyan	Hakk'ın habibinin sevgili dostu
Muhayyer Şuğul	Sofyan	Min hecrike ya müneyeti innî le alifü
Rast Şuğul	Düyek	Elhamdülillahillezi sultânühü
Rast Şuğul	Düyek	Li hamsetün utfi bihâ
Yegah Şuğul	Sofyan	Beleğal ülä bi kemâlihî
Suzinak Şuğul	Düyek	Şara'tübi tevhidî'llâhi
Uşşak Nefes	Sofyan	Ente'l Hâdi ente'l Hak
Hicaz-Hümayun İlahi	Sofyan	İsm-i Sübhan virdin mi var
Hicaz İlahi	Düyek	Kâinata ibtidâ vahdet şuuru ihsan eyledi
Hicaz İlahi	Sofyan	Mevlam sana ersem diye
Hicaz İlahi	Sofyan	Susuzluktan kavrulmadan suyun kadri bilinir mi
Hicaz İlahi	Düyek	Hüdâ Rabb'im Nebim Hakkâ
Hüseyni İlahi	Nim Sofyan	Allah emrin tusalım
Rast İlahi	Nim Sofyan	Bu dervişlik yoluna
Segâh İlahi	Nim Sofyan	Gaffet ile Hakk'ı buldum diyenler
Çargâh İlahi	Nim Sofyan	Gel kardeşim el ele
Çargâh İlahi	Nim Sofyan	Ey bunca nimetler veren
Çargâh İlahi	Nim Sofyan	Şol cennetin ırmakları
Ferahnâk İlahi	Nim Sofyan	Aşık-ı Yezdan zikreder daim
Gerdaniye İlahi	Sofyan	Arif olur derviş olan
Hicaz İlahi	Nim Sofyan	Ben bu yolu bilmez idim
Rast İlahi	Nim Sofyan	Şol cennetin ırmakları
Uşşak sohbet	Resitatif	Yunus ile Hoca'nın sohbeti

3.2.2. Klasik Formda Eserler (57 Beste)

Makam ve Form	Usul	Güfte
Hüzzam Kâr-ı Natık	Yürük Semâi	Geçti mi ey gül dile canan idiğin dem
Evc-Ârâ 1. Beste	Zencir	Ey şuh acep ki derd-i nihân-ı bilir misin
Evc-Ârâ 2. Beste	Devr-i Kebir	Dil mi var kim anda yoktur dâğ-ı sûzânın senin
Evc-Ârâ A. Semai	Aksak Semâi	Eyâ dilber cemalin şem'ine pervaneler lazım
Evc-Ârâ Y. Semai	Yürük Semâi	Yak sinemi âteşlere
Evc-Ârâ Şarkı	Aksak Semâi	Biz ol aşıkınız
Sûz-i Dil Beste	Fahte	Tutuştı gâm oduna
Sûz-i Dil A. Semâi	Aksak Semâi	Gönül geçti hevedan
Sûz-i Dil Y. Semâi	Yürük Semâi	Ey Şûh-i kerem
Sûz-i Dil Şarkı	Ağır Aksak	İnce kirpiklerinin sinede bin yaresi var
Sûz-i Dil Şarkı	Curcuna	Senin cevrin benim âhim
Acem Kârçe	Fahte	Bir yüzü meh eyledi
Mahur Nakış Beste	Düyek	Sâki yeter artık bu gece temâm etti beni
Hisar-Buselik Nakış Y. Semâi	Yürük Semâi	Ah eylediğin serv-i hirâmanım içindir
Hicaz Nakış Y. Semâi	Yürük Semâi	Yok dilde tehammül elem-i firkate artık
Saba Şarkı	Ağır Aksak	Aşıyan-ı mürğ-i dilzûlf-i perişanındandır
Segâh Şarkı	Ağır Aksak	Kendi gönümdür eyleyen
Şehnâz Şarkı	Ağır Aksak	Sanma şâhim herkesi sen sâdikâne yâr olur
Neveser Şarkı	Ağır Aksak	Neveser bir şarkı yazdım
Sûzinâk Şarkı	Ağır Aksak	Her nefeste bir tebessüm almak ister gönülmüz
Beste-Nigâr Şarkı	Aksak	Solgun yine ayrıldığın akşam gibi rengin
Bûselik- Aşiran Şarkı	Devr-i Hindi	Öyle bir alemdeyim ki
Nevâ- Aşiran Şarkı	Aksak	Beni kul etti de bir gözleri âhüya felek
Hüseyni-Aşiran Şarkı	Aksak	Bana bir atf-ı nazar eyle ki ihsan göreyim
Şevk-Efzâ Şarkı	Aksak	Hicranımı söyler bana hasret dolu bir ney
Şevk-Efzâ Şarkı	Düyek	Ne olmuş ansızın cem meclisinde
Şedd-i Araban Şarkı	Aksak	Sevemem akşamı artık
Saba Şarkı	Aksak	Dil-i mahzunumu şâd eyle bir gün
Pençgâh Şarkı	Düyek	Çereğân devrini getirdi yâde
Sultânî- Yegâh Şarkı	Düyek	Bütün sözler yarım kalmış
Sûzinâk Şarkı	Müsemmen	Bir günüm âsûde geçmez
Rast Şarkı	Aksak	Gönülüm yine bir âteş-i hicranla yanerken
Rast Şarkı	Aksak	Seni devletli sultanım
Rast Şarkı	Düyek	Gitti başımdan hümânın sâyesi
Hicaz Şarkı	Curcuna(Ağırca)	Bütün sözler yarım kalmış
Hicaz Şarkı	Düyek	Ben seni ellere verdim vereli
Hicaz Şarkı	Sofyan	Verdiğim o resmi atsin demişsin
Hicazkâr Şarkı	Aksak	Ariyor kaç senedir yar-ı dilârâyı gönül
Hicazkâr Şarkı	Aksak	Hicranla sönen demleri yâd ettiren âhin
Hicazkâr Şarkı	Curcuna	Canım diyerek kokladığım tatlı kadınsın
Hicazkâr Şarkı	Düyek	Geçtiğin yollarda bekledim

Kürdili Hicazkâr Şarkı	Aksak	Misaldir dilde dünyanın bu hali
Kürdili Hicazkâr Şarkı	Aksak	Gönlünde vefa yok mu senin
Nihavend Şarkı	Aksak	Düştük yine bir dilbere
Mahur Şarkı	Aksak	Saçının ince uzun teline
Müsteâr Şarkı	Curcuna	Yâ Rab beni sen hâl-i perîşâna düşürme
Hüzzam Şarkı	Aksak	Sonbaharın bizi daldırdığı rüya geçici
Hüzzam Şarkı	-	İstirabın sonu yok sanma
Hüzzam Şarkı	Aksak	Herkes sana gönlüm gibi bir bende midir?
Hüzzam Şarkı	Aksak	Dilerim buse olup kalmayı her an
Hüzzam Şarkı	Aksak	Diyemem sen yok iken ağlıyorum
Hüzzam Şarkı	Curcuna	Sabâ eser hezâr öter ki goncalar açar bu dem
Hüzzam Şarkı	Sofyan	Girdim senin odana (Torunu Eren'e ithaf)
Hüseyni Şarkı	Düyek	Aşka düştüm cân-u dilmüft-i civânân oldu hep
Hüseyni Şarkı	Müsemmen	Bâğ- dehrin hem hazânın hem bahârın görmüşüz
Hüseyni Şarkı	Curcuna	Sular çağlar kuşlar öter

3.2.3) Saz Eserleri (17 Beste)

Makam	Form	Usûl
Segâh	Peşrev	Muhammes
Sultani- Yegâh	Peşrev	Haff
Şivenümâ	Peşrev	Haff
Muhayyer-Sünbüle	Peşrev	Devr-i Kebir
Nihavend	Peşrev	Sofyan
Şehnaz- Buselik	Peşrev	Sofyan
Zavil	Peşrev	Sofyan
Neveser	Saz Semâisi	Aksak Semâi
Hicazkâr	Medhal	Ağır Düyek
Şedd-i Araban	Medhal	Ağır Sengin Semâi
Hicaz	Medhal	Sofyan
Hicazkâr	Medhal	Sofyan
Hüseyni	Medhal	Sofyan
Kürdili-Hicazkar	Medhal	Sofyan
Nihavend	Medhal	Sofyan
Rast	Medhal	Sofyan
Sûz-i Dil	Medhal	Sofyan

3.2.4) Çocuk Şarkıları (8 Beste)

Makam ve Form	Usûl	Güfte
Zâvil Çocuk Şarkısı	Aksak/Nim Sofyan	Sevelim vatanı
Rast Çocuk Şarkısı	Curcuna	Karanfilim düz beyaz
Uşşak Çocuk Şarkısı	Müsemmen/Nim Sofyan	Anne duası
Acem-Aşiran Çocuk Şarkısı	Semâi	Bebeğin raksı
Nihanend Çocuk Şarkısı	Semâi	Anneciğim
Do Majör Çocuk Şarkısı	Nim Sofyan	Okulumu giderim
Do Majör Çocuk Şarkısı	Nim Sofyan	Türk Çocuklarıyız biz
Nihavend Çocuk Şarkısı	Nim Sofyan	Okulumuz ¹¹⁴

Sonuç

Sanat gücü ve şahsiyeti ile temayüz edip son yüzyılda yetişen en büyük sanatkârlardan biri olan Merhum Hafız Bekir Sıdkı Sezgin hanendelik, hafızlık, hocalık, mevlidhanlık, bestekârlık ve sazencilik gibi çok yönlü bir kişiliğinde sahibidir. Kendi ifadesiyle babası Hüseyin Efendi'den *bir besmele ve sübhâneke* duasıyla başlayan eğitimi onu öncelikle dinî sahada mahir bir okuyucu kılmıştır. Dinî mûsikî birikiminin üzerine inşa ettiği klâsik tavırda icra üslûbu ise onu mûsikîmizde bir ekol kılmıştır. Bununla birlikte bestekârlığı hanendeliğinin ve mahviyetkâr kişiliğinin gölgesinde kaldığı gibi dinî mûsikîdeki icrası da şarkı icracılığının gölgesinde kalmıştır. Mûsikîmizin her iki sahasında da yekta bir sanatkâr olarak icrasında ki hususiyetlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında bıraktığı sesli mirasın mühim bir yeri vardır. Çeyrek asra yakın görev yaptığı TRT Radyo'sunda ki kayıtlarından ne kadarının muhafaza ediliyor olduğu da maalesef bilinmemektedir.

İcracılığı, hocalığı, bestekârlığı ve sanat ahlakıyla mûsikî âlemimizde derin izler bırakan Hafız Bekir Sıdkı Sezgin, sadece sanatı ile değil irfana adanmış ömrü ile de bizlere ve bizden sonra ki nesillere bıraktığı miras çok büyük olmuştur.

¹¹⁴ Bestelerin listesi için bkz. Paçacı Bekir Sıdkı Sezgin, *Belgesel Film ve Huseyin Kudsi Sezgin, Bekir Sıdkı Sezgin, Mûsikîye Vakfedilmiş Bir Ömür* (İstanbul:Ketebe Yayınları, 2020), 421-429.

Ek1: Bestelerinden Örnekler:

EVC-ĀRĀ 1. BESTE

Usûlü : Zencir

Güfte: Râsih

Beste: Bekir Sıdkı Sezgin

(Çifte Düyek) Ah Ey şûh a ceb
Aş kın ne hâ
Et me e fen

(Fahte) ki der der di ni hâ
le te te ko du câ
dim et et mea mâ

(Çenber) ni bi lir mi sin yâr vay

(Terennüm) (Devr-i kebir) Ta nâ dir dir ten ten nen ni te nen ni te nen nen
nen ni ta nâ dir ten ten teni ten ni ten nen nâ

(Bereşan) dâd_ey dâd_ey dâd_e lin

den ah ni hâ ni bi lir mi sin vay
ah-ı câ ni bi lir mi sin vay
ah a mâ ni bi lir mi sin vay(SON)

(Miyon)
(Çifte Düyek) Ah Ağ yâ re lu tuf

(Fahte) ba na na si tem

(Çenber) öl dü rür be ni yâr vay

B.Sıdkı

Ey şüh acebki derd-i nihānı bilir misin?
Aşkın ne hālete kodu cānı bilir misin?
Ağyâr lutf bana sitem öldürür beni
Etme efendim etme, âmānı bilir misin?

Vezni: Mef'ülü fâilâtü mefâilü fâilün

Kelimeler

şüh	:güzel
derd-i nihān	:gizli dert
hālet	:hal,şekil,vaziyet
ağyâr	:gayrılar,yabancılar
lutf	:hoşluk,güzellik,iyi muamele
âmān	:eminlik,korkusuzluk,bağış,bağışlamayı

HÜZZÂM ŞARKI

(Herkes sana gönlüm gibi bir bende midir?)

Usûlü: Aksak
♩ = 108Beste: Bekir Sıdık Sezgin
Güfte: Ümit Gürelman

Her kes sa na gön lüm gi bi bir..... ben de mi dir.....
of..... of..... ben de mi dir.....
vay (saz) (saz)
Sen yok san e ğer..... söy le bu cân of.....
Öm rün ya şa tan..... sır rı a ceb of.....
of..... ten de mi dir..... vay
of..... sen de mi dir..... vay
ten de mi dir..... vay..... (saz)
sen de mi dir..... vay..... (SON)
Has ret ya şa dım sev gi ye yıl..... lar yı lı ben.....
of..... of..... yıl..... lar yı lı ben.....
of..... (saz)

Herkes sana gönlüm gibi bir bende midir?
Sen yoksan eğer söyle bu cân tende midir?
Hasret yaşadım sevgiye yıllar yılı ben
Ömrün yaşatan sırrı aceb sende midir?

Vezni: Mef'ûlü mefâilü mefâilü fa'lün

HİCÂZ DURAK

"Ben bilmez idim.."

Güfte: Molla Câmî
Beste: B.Sıdkı Sezgin

Usûlü: Durak evferi

Dost Ben bil mez i dim
giz li a a yân
hep sen i miş sin
Ten ler de vü can
hır bu nu bil
lar dim da ni ci ni ci han han
hep sen i miş sin
hep sen i miş sin
Sen den bu ci hân
iç re ni şâ şân
is ter i dim ben

HİCÂZ İLÂHİ

"Mevlâm sana ersem diye"

Usûlü: Nim Sofyan

Beste: Bekir Sıdki Sezgin
Güfte: Ali Ulvi Kurucu

Mev lām sa na er sem di ye Mevlām sa na er sem di ye
Göz yaş la rım durmaz ta şar Göz yaş la rım durmaz ta şar
Der din le ağ lar in le rım Der din le ağ lar in le rım
Kev ni te mâ şâ ey le rım - Kev ni te mâ şâ ey le rım

Aş ka dü şen per va ne yim Aş ka dü şen per va ne yim
Sel ler gi bi çağ lar co şar Sel ler gi bi çağ lar co şar
Ar şa çı kar e nin le rım Ar şa çı kar e nin le rım
Ne vâ yı aş kıl söy le rım Ne vâ yı aş kıl söy le rım

Ce mâ li ni gör sem di ye Ce ma lini gör sem di ye
Vus lat ü mi diy le ya şar Vus lat ü mi diy le ya şar
Bül bül şa kır ben din le rım Bül bül şa kır ben din le rım
Sen siz ci hâ nı ney le rım Sen siz ci hâ nı ney le rım

Aş ka dü şen per vâ ne yim Aş ka dü şen per vâ ne yim
Aş ka dü şen per vâ ne yim Aş ka dü şen per vâ ne yim
Aş ka dü şen per vâ ne yim Aş ka dü şen per vâ ne yim
Aş ka dü şen per vâ ne yim Aş ka dü şen per vâ ne yim

Hü Al lah Hü Hü Hü Mev lām Hü Hü

HÜZZÂM SALÂT

Usulü: Sofyan

Beste: Bekir Sıdkı Sezgin

Al lâ hüm me sal li a lel. Mus ta fâ.....

Be di 'ıl ce mâ li ve bah ri'l ve fâ.....

Ve sal li a ley hi ke mâ yen ba ği.....

Es sā dık Mu ham med a ley his se lâm....

H. Kudsî Sezgin
Arşivi

Allâhümme salli ale'l-Mustafâ
Bedi 'ı'l-cemâli ve bahri'l-vefâ
Ve salli aleyhi kemâ yenbeği
Es-sâdık Muhammed aleyhi's-selâm

RAST ŞU'UL

Usulü: Düyek

♩ = 96

Güfte: Gavsü'l a'zam Seyyid
Abdü'l Kadir Geylâni (K.S.A.)
Beste: Bekir Sıdkı Sezgin

El hamdü lil lâ hil le ži sul tâ nü hû na'
tül e zel tül e zel
El Vâ hı dül fer dül le ži ğuf rā nü hû mah
Lâ yen be ği rid vâ nü hû il lâ bi ih lâ
vüz ze let sil a mel El Vâ hı dül fer dül le ži
Lâ yen be ği rid vâ nü hû
ğuf rā nü hû mah vüz ze let
il lâ bi ih lâ sil a mel
Rabbün te â lâ şâ nü hû am mel ve rā ih
sâ nü hû sâ nü hû

Elhamdü lillâhi'llezi sultânühü na'tü'l ezel
El Vâhidü'l ferdü'llezi ğufrânühü mahvû'z zelel
Rabbün teâlâ şânühü amme'l verâ ihsânühü
Lâ yebegî ridvânühü illâ bi ihlâsi'l amel

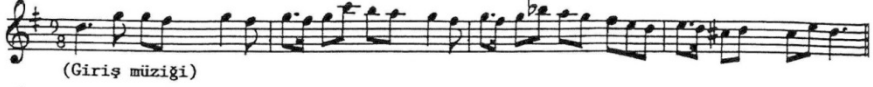
Not: 2. mısradaki mahvû'z zelel yerine
Yemhu'z zelel denecek.
Ayrıca 4. mısradaki lâ yebegî yerine
Lâ yubteğâ denecek

"ZÂVİL" ÇOCUK ŞARKISI
"SEVELİM VATANI"

Usûlü: Aksak+Nim Sofyan

Güfte ve beste: Bekir Sıdkı Sezgin

♩ = 220

(Giriş müziği)

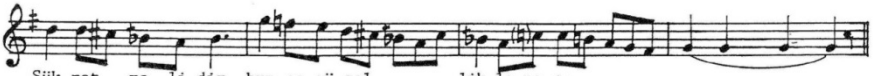
Doğ duk bü yü dük yur du mu zun her buca ğın..... da
Ay lar ve gü neş ler bu ye şil tab loya mef..... tun

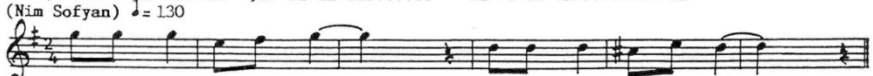
Şef kat bu la rak ül ke mi zin sâf ku ca ğın... da
Cen net va ta nım in sa nı et mek tē dir ef... sūn

Ni' met le do lan top ra ğı mız et me de ih..... sân
Et râ fı nı sar mış ya ra tan zırh lıdu var..... la

Şük ret me li dir bun ca gü zel..... lik le re in..... san
Üç bir ya nı mız çev ri li dir..... mâ vi su lar..... la

Kı ra rak dö ke rek... Yı ka rak ke se rek...

Hor..... gör me va ta nı.....

E le le ve re rek... Gül le ri de re rek...

Se ve lim va ta nı.....

DC.
(SON)

KAYNAKÇA

- Bertuğ, Fikret. *Bekir Sıdkı Sezgin Hakkında Kişisel Görüşme*. Görüşmecisi: Şemsettin Çoban, 07 Aralık 2010, İstanbul.
- Bertuğ, İncila. "Bekir Sıdkı Sezgin'e Dair". *Müzik Mecmuası* 460 (1998), 22-23.
- Bertuğ, İncila. *Bekir Sıdkı Sezgin Hakkında Kişisel Görüşme*. Görüşmecisi: Şemsettin Çoban, 02 Ekim 2010, İstanbul.
- Beyatlı, Yahya Kemal, *Kendi Gök Kubbemiz*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yay. 1989.
- Çetinkaya, Yalçın. *Müzik Yazıları*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 1999.
- Çetinkaya, Yalçın ve Özcan, Nuri. "Müzik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 31/81-84. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Çınarlı, Mehmet. "İki Büyük Sanatçının Kaybı Üzerine". *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi* 539 (1996), 561-563.
- Dikmen, Mustafa Doğan. "Türk Müziğinde Şarkı İcracılığı". *Müzikşinas Dergisi* 7 (2005), 97-99.
- Dikmen, Mustafa Doğan. "Bekir Sıdkı Sezgin'i Anma Konseri Broşürü". Cemal Reşit Rey Konser Salonu, İstanbul: 21.11.2006.
- Gedik, Gülay. "Bekir Sıdkı Sezgin Dinî Müzik ve Meşk Usulü". *Müzikşinas Dergisi* 7 (2005), 100-103.
- Gültaş, Saadet. "Bekir Sıdkı Sezgin'le Dinî Tasavvufi ve Klasik Müsikimiz Hakkında Mülakat". *Sanat ve Kültürde Kök* 16-17-18-19 (1982), 24-25.
- Güntekin, Mehmet. *Bekir Sıdkı Sezgin*. Türk Müsikisi Vakfı Adına, Kaf Müzik, Basın, Reklam, Filmcilik San. ve Tic. Ltd. Şti. Tarafından Hazırlanan Albüm Kitapçığı, İstanbul: 2002.
- Kur'ân-ı Kerîm Meâli. çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2009.
- Kütükçü, Tamer. "Bekir Sıdkı Sezgin'siz 15 Yıl". *Türk Edebiyatı Dergisi* 455 (2011), 58-61.
- Okudan, Rifat. "Aydinoğlu Tekkesi Son Postnişini Hafız Bekir Necmeddin Sıdkı". *Tasavvuf Dergisi* 19 (2007), 265-295.
- Özalp, Nazmi. "Bekir Sıdkı'yı Anarken". *Türk Yurdu* 113 (1997), 47-48.
- Özalp, Nazmi. *Türk Müsikisi Tarihi*. C. 2. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1. Basım, 2000.
- Özcan, Nuri. "Bekir Sıdkı Sezgin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 37/ 31-83. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Özcan, Nuri. *Basılmamış Türk Din Müsikisi Ders Notları*. İstanbul: 2000.
- Özçimi, Sadrettin. *Bekir Sıdkı Sezgin Hakkında Kişisel Görüşme*. Görüşmecisi: Şemsettin Çoban, 08 Şubat 2011, İstanbul.
- Paçacı, Gönül. *Türk Müzik Geleneğini Yaşatanlar-Bekir Sıdkı Sezgin*. Boyut Sinema, Boyut Yayın Gurubu Müzik, İstanbul: 1995.
- Salgar, Fatih. "Bekir Sıdkı Sezgin Üzerine". *Türk Edebiyatı Dergisi* 277 (1996), 30-31.
- Fatih Salgar, *Bekir Sıdkı Sezgin Hakkında Kişisel Görüşme*. Görüşmecisi: Şemsettin Çoban, 30 Kasım 2010. İstanbul.
- Sanat ve Kültürde Kök Dergisi Bütün Sayılar*. 1-22, İstanbul: 1981-1982.
- Sezgin Hüseyin Kudsi. *Bekir Sıdkı Sezgin: Müsikîye Vakfedilmiş Bir Ömür*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2020.
- Sezgin, Hüseyin Kudsi. "Babam". *Müzikşinas Dergisi* 7 (2005), 94-95.
- Sezgin, Hüseyin Kudsi. *Bekir Sıdkı Sezgin Hakkında Kişisel Görüşme*. Görüşmecisi: Şemsettin Çoban, 20 Eylül 2011, İstanbul.
- Tanrıkörür, Cınuçen. *Müzik Kimliğimiz Üzerine Düşünceler*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1998.
- Ürkmez, Nuran. "Müsikî bir Nimettir, Hüsn-i İstimâl Gerekir". *İzlenim Dergisi* 1 (1992), 125-127.
- Yavaşca, Alaaddin. *Bekir Sıdkı Sezgin Hakkında Kişisel Görüşme*. Görüşmecisi: Şemsettin Çoban, 28 Aralık 2010, İstanbul.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı/ Contribution of Authors

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.
The research was conducted by a single author.

*****

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

*****

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale iThenticate yazılımıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism was detected.

*****

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed

*****